

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра фінансів

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Становлення та розвиток пенсійної системи України»

Студентки 2 курсу, 7м групи,
спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізації «Страхування»

Подорожняк
Альони Вікторівни

Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент кафедри
фінансів

Кукурудз Оксана
Михайлівна

Керівник освітньо-професійної програми
д.е.н., професор

Волосович Світлана
Василівна

Завідувач кафедри фінансів,
д.е.н., професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Чугунов Ігор
Якович

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ РОЗВИТКУ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	6
1.1. Етапи становлення та розвитку пенсійної системи в Україні.....	6
1.2. Зарубіжний досвід функціонування пенсійної системи.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	17
2.1. Аналіз формування та використання фінансових ресурсів Пенсійного фонду України.....	17
2.2. Оцінка рівня пенсійного забезпечення населення в Україні.....	24
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	33
3.1. Сучасні проблеми пенсійної системи в Україні.....	33
3.2. Напрями реформування пенсійної системи України.....	40
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Актуальність теми. Оцінити розвиток будь-якого суспільства в сучасному світі можна за одним простим показником – проаналізувавши рівень і тривалість життя літніх людей. На жаль, українські реалії у цьому напрямі вкрай невтішні. І хоча Конституція України передбачає право громадян на соціальний захист у старості і навіть декларує гарантії отримання пенсій та інших видів соціальних виплат, які мають забезпечувати достойний рівень життя, якість життя більшості пересічних пенсіонерів в Україні далека не тільки від комфортного та бажаного, але й просто від задовільного рівня. І з кожним роком стан пенсійного забезпечення не стає кращим, а дедалі більше нагадує рух у глухий кут.

У сучасному суспільстві пенсійна система відіграє вагомую роль, оскільки її надійність та стійкість є запорукою соціальної та економічної стабільності.

Проте нинішній стан системи пенсійного забезпечення свідчить про необхідність її суттєвого вдосконалення. Дослідження історичних аспектів становлення, розвитку та функціонування системи пенсійного забезпечення є одним із необхідних елементів на шляху створення оптимальної системи соціального захисту населення України.

Пенсійна система має великий вплив на стабільність функціонування всієї фінансової системи України. Ступінь дослідження питань функціонування та розвитку системи пенсійного забезпечення в Україні, на думку багатьох вчених, дещо відстає від потреб сучасності.

В даний час в Україні поступово запроваджується повномасштабна пенсійна реформа. Варто зазначити, що здійснення пенсійної реформи на рівні сучасних світових стандартів можливе лише за умови розв'язання базової проблеми - відчутного зростання заробітної плати та інших доходів населення. Це тісно пов'язані проблеми, які можуть вирішуватися лише комплексно.

До набрання чинності Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» в Україні функціонувала пенсійна система, яка була побудована переважно за розподільчим, а не за страховим принципом.

Необхідність реформування цієї системи була зумовлена цілою низкою соціально-економічних чинників:

- становлення та розвиток ринкової економіки,
- процес формування соціальної держави,
- необхідність адекватного реагування демографічної ситуації в країні.

Потребували вдосконалення система формування та використання фінансів пенсійної системи, механізм її адміністрування. Все це в сукупності породжувало необхідність створення відповідного правового підґрунтя нової пенсійної системи. Крім того, потрібно було заповнити пробіли у правовому регулюванні пенсійної сфери, які виникли внаслідок відсутності базового системного законодавчого акта у цій сфері та розсіяності пенсійних правових норм по багатьох актах законодавства.

Стійкість та надійність пенсійної системи є запорукою соціальної та економічної стабільності в країні. На даному етапі система пенсійного забезпечення потребує суттєвого вдосконалення. Для створення оптимальної системи соціального захисту населення України необхідно дослідити етапи становлення та розвитку пенсійної системи в Україні.

Етапи становлення та розвитку системи пенсійного забезпечення висвітлено в працях таких вчених як: Т. Бондалетової, В. Єрмилова, Н. Борецької, П. Шевчука, І. Чугунова, Л. Шумної та багатьох інших. Вивчення робіт зазначених науковців дозволяє ґрунтовно підійти до дослідження етапів становлення та розвитку системи пенсійного забезпечення в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження етапів становлення та розвитку пенсійної системи України та обґрунтування шляхів її вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети в роботі було вирішено такі завдання:

- визначення основних етапів становлення пенсійної системи України;
- розгляд світового досвіду організації системи пенсійного забезпечення;
- аналіз формування та використання фінансових ресурсів Пенсійного фонду України;

- оцінка рівня пенсійного забезпечення населення в Україні;
- узагальнення основних проблем системи пенсійного забезпечення в Україні;
- обґрунтування напрямів реформування пенсійної системи України.

Об'єктом дослідження є Пенсійна система України.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають у процесі формування та використання коштів Пенсійного фонду.

При проведенні дослідження були використані такі загальнонаукові та спеціальні **методи**: монографічний (для узагальнення теоретико-методичних основ формування та діяльності пенсійних систем), аналізу і синтезу, індукції та дедукції, системного аналізу (для узагальнення міжнародного досвіду та проведення порівняльного аналізу наукових концепцій національних моделей пенсійного забезпечення), аналогій, узагальнення, графічний (для наочного та схематичного зображення теоретичних і практичних результатів дослідження) та економіко-статистичні методи.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства соціальної політики України, Пенсійного фонду України, Міжнародної організації праці, матеріали періодичних видань, результати власних досліджень.

Наукова новизна заключається в тому, що в роботі запропоновано шляхи вдосконалення пенсійної системи України на основі аналізу формування та використання фінансових ресурсів пенсійного фонду, оцінки рівня пенсійного забезпечення населення та дослідження етапів становлення пенсійної системи України і зарубіжного досвіду.

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, 57 використаних джерел та 5 додатків. Повний обсяг випускної кваліфікаційної роботи – 71 сторінка.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ РОЗВИТКУ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

1.1. Етапи становлення та розвитку пенсійної системи в Україні

Початком існування пенсії вважається запровадження Юлієм Цезарем державного забезпечення військових після завершення служби у I столітті до н.е. Із розвитком держав змінювалася й ідеологія пенсії: у минулому вона була символом привілеїв, пізніше набула ширшого соціального значення.

Зародження пенсійного страхування в Україні приходить на 90-ті рр. XIX століття, коли більшість підприємців почала страхувати в приватних страхових товариствах своїх робітників на випадок смерті, інвалідності та тимчасової непрацездатності. Із соціального страхування виокремилося пенсійне забезпечення, що існувало у формі пенсійних кас та емеритів.

Пенсійні каси являли собою установи, що проводять страхування пенсій і різних допомог шляхом накопичення та перерозподілу страхових внесків своїх членів. Вони будувалися на принципах взаємного страхування та забезпечували державних службовців, працівників транспорту і деяких галузей промисловості.

Емеритальні каси створювалися для пенсійного забезпечення професорів, викладачів та священиків, які були звільнені від виконання своїх щоденних обов'язків через похилий вік.[37]

У 1912 році були створені фабричні каси хворих для обов'язкового страхування на випадок хвороби. В Україні ці каси вперше були створені на Донбасі.

У СРСР було введено так зване державне соціальне забезпечення та створений фонд соціального забезпечення, якій формувався з таких джерел:

- прибутки підприємств та організацій у розмірі, встановленому законом;
- дотації із державного бюджету.

З цього фонду виплачувалися пенсії, допомоги для тимчасово непрацездатних робітників і службовців, а також вагітних жінок. [21]

У часи радянської влади пенсійне забезпечення будувалося за принципом солідарності поколінь, сутність якого полягала у тому, що працездатне населення утримує непрацездатне.

У 1932 році пенсійне забезпечення було розповсюджено на працівників усіх галузей народного господарства. Окрім того, законодавчо був встановлений пенсійний вік 55 років для жінок та 60 років для чоловіків.

Конституція Радянського Союзу 1936 року проголосила право всіх громадян СРСР на соціальне забезпечення в старості. У середині 80-х років у СРСР почали відбуватися зміни у всіх сферах життя: політичній, економічній та, зрозуміло, соціальній. Виникла потреба змінювати пенсійне законодавство. Після цього у 1990 році були запроваджені закони «Про пенсійне забезпечення» та «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців». [31]

Пенсійна система сучасної незалежної України бере відлік від прийняття у листопаді 1991 року Закону України «Про пенсійне забезпечення», який набрав чинності з 1 січня 1992 року. Також у 1992 році були в регульовані питання реалізації пенсійних прав, набутих у колишньому СРСР. [47]

Діюча у 90-ті роки минулого сторіччя пенсійна система фактично дісталася Україні в спадок від колишнього СРСР і була за своєю сутністю хоча і солідарною, але розподільчою, де пенсійні виплати напряму не були пов'язані із здійсненням цільових відрахувань на пенсійне забезпечення впродовж активної трудової діяльності.

Внески до Пенсійного фонду здійснювалися з усієї заробітної плати, а максимальні розміри пенсій були обмежені.

Індивідуальний облік сплати внесків не вівся. Пенсійні права (тривалість, стаж та розміри заробітку) підтверджувалися не даними про сплату внесків, а лише записами у трудових книжках та довідками підприємств, які часто були фіктивними. При цьому альтернативи державній пенсійній системі не існувало.

Перелічені та інші соціально-економічні чинники обумовили необхідність реформування вітчизняної пенсійної системи. Цей процес розпочався ще у 1990-х роках і триває досі.

Так, у грудні 1993 року Верховною Радою України була схвалена Концепція соціального забезпечення населення України, якою передбачалося реформування системи соціального захисту, зокрема запровадження соціального страхування.

З 1 січня 2004 року набрали чинності Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Ці законодавчі акти у даний час складають правову основу пенсійної системи України, базу її чинного національного пенсійного законодавства, яке, окрім зазначених законів, містить ухвалені у відповідності з ними чисельні нормативно-правові акти.

У 2004 році в Україні, за прикладом інших країн, була запроваджена трирівнева система пенсійного забезпечення.

Перший рівень – солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яка ґрунтується на засадах солідарності, субсидування і здійснення виплати пенсій та надання соціальних послуг за рахунок Пенсійного фонду.

Другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного страхування, яка ґрунтується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді і здійснення фінансування витрат на виплату договорів страхування довічних пенсій та одноразових виплат.

Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних нагромаджень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку передбаченому законодавством про недержавне пенсійне забезпечення [17].

На сьогодні діють лише перший та третій рівні.

В результаті партнерства України з МВФ, з яким було укладено Меморандум про співпрацю, у 2017 році розпочалася пенсійна реформа. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» внесено зміни до 29 законодавчих актів.

Перший етап пенсійної реформи, що розпочався від 1 жовтня 2017 року, передбачає реформування солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Основні зміни, що передбачені реформою:

- осучаснення пенсій;
- справедлива солідарна система;
- обов'язкова щорічна індексація;
- подолання дефіциту Пенсійного фонду.

Перегляд, або «осучаснення» пенсій полягає у зміні показника середньої зарплати по Україні, який застосовують при обчисленні. Адже середня зарплата в Україні зростає щороку, однак востаннє «осучаснення» проводили 2012-го – із застосуванням показника середньої зарплати аж за 2007 рік.

Майже один мільйон осіб до реформи отримували лише мінімальну пенсію – 949 гривень, що була меншою за прожитковий мінімум. Із початком реформи цю виплату було підвищено до рівня прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб – 1 373 гривень. Таку суму отримували ті, хто не має необхідного трудового стажу, а за наявності необхідного страхового стажу мінімальна пенсія становила 1 452 гривень.

Окрім того, до реформування розміри пенсійних виплат залежно від року призначення пенсії відрізнялися іноді більше ніж утричі. Саме тому були в першу чергу переглянуті пенсії, розмірів яких не змінювали останні п'ять років. Уже від 1 жовтня 2017 року завдяки механізму осучаснення підвищили пенсії для 10,2 мільйонів осіб.

Одночасно з цим скасовано 15-відсоткове зниження для понад 460 тисяч пенсіонерів, що працюють, та відновлено виплату їм у повному розмірі. [39]

Встановлюють чітку залежність розміру пенсії від суми сплачених страхових внесків і тривалості участі у страховій системі. Щоб претендувати на виплати, треба робити внески до Пенсійного фонду. Що триваліший страховий стаж, більші відрахування до Фонду, то вищою буде пенсія.

Скасували особливі умови призначення пенсій для всіх, крім військовослужбовців, інвалідів-чорнобильців, працівників підприємств зі шкідливими умовами виробництва та певних категорій громадян, яким збережено право на дострокову пенсію. Зокрема – трактористам, дояркам, працівникам текстильного виробництва, жінкам, які народили п'ятьох або більше дітей та виховали їх до шестирічного віку, особам, які брали участь у бойових діях, в антитерористичній операції тощо. [39]

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення пенсій» передбачена щорічна (опосередкована) індексація пенсій від 2021 року, яка відбуватиметься шляхом збільшення на коефіцієнт, що відповідає показнику 50% зростання споживчих цін за попередній рік та 50% показника зростання середньої заробітної плати (доходу), з якої сплачено страхові внески, за три календарні роки, що передують попередньому року до того, в якому проводять збільшення.

Згідно з реформою передбачалося, що у 2019–2020 років показник середньої заробітної плати (доходу) в Україні (з якої сплачено страхові внески), який застосовується для перерахунку пенсій, зростатиме на коефіцієнт, що відповідає 50% показника зростання споживчих цін за попередній рік і 50% показника зростання середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески за рік, що передує попередньому року до того, в якому проводять збільшення. [37]

2017 року дотація з Держбюджету Пенсійному фонду становила 141,3 млрд грн. Це майже половина від суми, необхідної для виплати всіх пенсій у державі. Завдяки розпочатій реформі, Уряд заклав основи для поступового подолання дефіциту Пенсійного фонду та поставив перед собою завдання у найближчі три роки не збільшувати дефіциту, а в середньостроковій перспективі зробити Пенсійний фонд бездефіцитним. Перший етап реформи, покликаний вдосконалити солідарну пенсійну систему, тобто:

- скасувати «зрівнялівку»;
- забезпечити справедливість при визначенні розміру пенсійних виплат;

- забезпечити фінансову стабільність та надійність солідарної пенсійної системи;
- підготувати підґрунтя для наступних етапів реформи - впровадження обов'язкового накопичувального пенсійного страхування та забезпечення функціонування системи добровільного накопичувального страхування.

Другий етап пенсійної реформи – запровадження другого рівня пенсійної системи (загальнообов'язкового накопичувального страхування) та вдосконалення третього рівня системи пенсійного забезпечення (добровільного накопичувального страхування). [37]

Реформування полягає у впровадженні трирівневого пенсійного забезпечення, яке до теперішнього дня складається з солідарної системи та накопичувальної пенсії. Якщо перша частина пенсійної системи працює в країні, то накопичувальні пенсії практично залишаються нереалізованим сектором.

Пенсійна реформа, крім того, що вона обумовлена вимогами Меморандуму з МВФ, несе в собі механізм поступального розвитку соціального забезпечення в Україні. Фахівці сходяться на думці, що пенсійне реформування принесе ряд позитивних результатів, а саме:

- забезпечить надійність і стабільність пенсійних виплат;
- оптимізує механізм управління коштами, які надходять в ПФУ;
- стимулює українців відмовлятися від зарплат в конвертах, щоб своїми внесками забезпечити собі пенсію за віком;
- підвищує свідомість громадян в частині турботи про своє майбутнє;
- підвищить рівень життя пенсіонерів, що є найголовнішою метою пенсійної реформи.

У планах Уряду України – запуск механізму солідарної пенсії в комплексі з добровільним пенсійним страхуванням, яке повинно стати невід'ємною частиною всієї пенсійної системи в країні.

Отже, однією із найважливіших складових фінансової системи є пенсійна система. Вона виступає не лише своєрідним індикатором досконалості розвитку

соціальної сфери, а й результуючим показником трудового вкладу членів суспільства у досягнення прогресу. Пенсійна система відіграє вирішальну роль не лише в соціальному і суспільно-політичному житті країни, а й в її фінансовій системі, впливаючи на формування і перерозподіл грошових ресурсів в регіональному і галузевому аспектах.

Пенсійна система України пройшла значний шлях від зародження до сьогодення. Реформування системи пенсійного забезпечення має принести чималі покращення для пенсіонерів і системи в цілому.

1.2. Зарубіжний досвід функціонування пенсійної системи

У світі існують різні моделі пенсійних систем, що ґрунтуються на трьох основних стратегіях: солідарній, накопичувальній і змішаній.

Солідарна стратегія полягає у наступному: ті, хто працюють, утримують пенсіонерів.

Накопичувальна стратегія припускає функціонування державних, корпоративних і приватних накопичувальних пенсійних програм, за допомогою яких формується майбутня пенсія громадянина. Принципова особливість накопичувальної пенсії полягає в тому, що вона є особистою власністю пенсіонера.

Змішана стратегія припускає комплексне використання в пенсійній моделі елементів солідарної і накопичувальної стратегій.

Нині солідарна і накопичувальна стратегії в чистому вигляді трапляються рідко. Змішана стратегія – найчастіше застосовується різними країнами світу.

Світовий досвід організації національних пенсійних систем показує, що додаткові недержавні пенсії займають істотну частку в загальному рівні пенсійного забезпечення.

Недержавні пенсійні фонди в усіх країнах світу визнані важливими соціальними інститутами щодо поліпшення матеріального становища непрацевдатних членів суспільства і мають високий рівень довіри громадян до пенсійної накопичувальної системи.

Пенсійні системи, як і пенсійний вік мають свої розбіжності у кожній країні. Відрізняються правила виходу на пенсію, принципи визначення розмірів пенсій, а також джерела з яких вони фінансуються. Великий вплив має середня тривалість життя у країні. Саме підвищення середньої тривалості життя громадян дозволяє урядам країн поступово підвищувати вік для виходу на пенсію.

Великобританія має одну з найстаріших та найскладніших пенсійних систем у світі. Пенсійна модель є трирівневою і включає в себе базові державні пенсії, державні пенсії за вислугу років та недержавні пенсії.

Перший рівень – базова пенсія, яку отримують чоловіки старше 65 років та жінки старше 60 років. Її розмір не залежить від стажу, він обмежений в розмірі (20% середньої зарплати працівника) та індексується державою відповідно до інфляції.

Другий рівень – державні пенсії за вислугою років. Розмір пенсії залежить від стажу та зарплати, з якої сплачувалися внески. Працівник має можливість вийти з державної пенсійної програми за умови, що він буде брати участь у будь-якій системі додаткового пенсійного забезпечення.

Третій рівень – недержавна пенсійна система. У Великобританії є безліч різних способів накопичення приватних пенсій. Найбільшого поширення набули професійні пенсійні системи. Працівники укладають колективний договір з роботодавцем, на підставі якого він відраховує внески на пенсійне забезпечення і формує пенсійні виплати.

Значну роль у системі пенсійного забезпечення Великобританії відіграють страхові компанії, що надають безліч послуг з додаткового пенсійного забезпечення населення.

Недержавна пенсійна система користується найбільшою популярністю серед населення Великобританії. Саме вона дає змогу отримувати досить велику пенсію, розмір якої працівник регулює самостійно, виходячи зі своїх внесків. Приватне пенсійне забезпечення поступово витісняє державне. [41]

Модель пенсійного страхування в Німеччині схожа з моделями Австрії, Італії, Франції та багатьох інших країн Західної Європи та складається з трьох рівнів.

Перший рівень – обов’язкове пенсійне страхування, яке є обов’язковим для окремих систем, підгрунтам для функціонування яких є законодавство. У Німеччині є чотири «обов’язкові системи» такого типу:

- пенсійне страхування робітників та службовців, а також деяких категорій самозайнятого населення (діячі мистецтв і публіцисти, особи, які мають ремісничі спеціальності, особи, які працюють удома тощо);
- пенсійне забезпечення чиновників, яке є обов’язковою системою для держапарату;
- допомога щодо забезпечення старості для фермерів і для членів їхніх родин;
- пенсійне забезпечення за професійними групами (лікарі, аптекарі, ветеринари, архітектори, адвокати, нотаріуси тощо).[41]

Державна пенсія носить розподільний характер і залежить від рівня зарплати і виробничого стажу. Працівник і роботодавець відраховують до державного пенсійного фонду 19,4% від фонду оплати праці.

Другий рівень – це пенсії від підприємств. Чимало колишніх робітників отримують додатково пенсії від підприємств. Ця форма пенсійного страхування є добровільною і підприємство самостійно вирішує питання надання пенсій своїм робітникам.

Третій рівень – це приватне пенсійне страхування. Для цього прийнятні всі форми створення приватного капіталу (купівля нерухомості, створення фонду цінних паперів, укладання договорів про довготермінові ощадні внески, про страхування життя з метою накопичення коштів, про пенсійне страхування).[45]

Особливістю німецької моделі є те, що на підприємстві є самоврядний структурний підрозділ, що займається корпоративними та особистими пенсійними програмами працівників.

Пенсійну систему Німеччини вважають однією з найефективніших у Європі, вона дуже впливає на розвиток і формування пенсійних систем у багатьох країнах.

У пенсійній системі Фінляндії основну роль грає розподільна система. Розподільчий елемент ділиться на базову та страхову частину.

Базова частина гарантує мінімальний розмір державної пенсії. Страхова частина децентралізована та формується за рахунок внесків в одну з обраних схем в страховій компанії або пенсійному фонді. Схеми бувають галузеві, окремих підприємств і навіть соціальних груп. [45]

Пенсійна система Чилі вважається найкращою щодо фінансування пенсій. Вона гарантує державну виплату, що доповнює обов'язкове накопичувальне страхування в приватних фондах. Чилійська пенсійна модель – дворівнева.

Перший рівень – це обов'язкові відрахування коштів із заробітної плати працівника в один із приватних пенсійних фондів, суворо контрольованих державою.

Кожен працівник формує особистий накопичувальний внесок, який потім стає його майбутньою пенсією. Пенсійні фонди забезпечують мінімальну гарантовану прибутковість і захист від ризику своїх вкладників. Кожному громадянину надано право переходу з одного фонду до іншого.

У разі досягнення пенсійного віку застрахований одержує виплати накопиченої суми або використовує накопичений капітал для придбання довічної особистої пенсії.

Якщо стратегія того чи іншого фонду не приносить достатнього прибутку, то пенсія за певних умов надається державою.

Другий рівень – це страхування на випадок настання інвалідності та втрати годувальника.

Упровадження нової пенсійної системи в Чилі вплинуло на економіку цієї країни і сприяло розвитку національної фінансової системи. Подібні системи діють в Аргентині, Перу і Колумбії. [41]

Є ряд країн в яких до сих пір на пенсію можуть розраховувати лише держслужбовці. Серед цих країн є також Індія та Китай. В Індії на пенсію можуть розраховувати лише близько 12% пенсіонерів, а найбільш захищеними в плані пенсійного забезпечення є держслужбовці. В Китаї з кожним роком ситуація стає дещо кращою, але все рівно пенсійне забезпечення охоплює лише 70.7% пенсіонерів.

Отже, на фінансовий стан системи пенсійного страхування впливають демографічні та економічні фактори. До демографічних факторів відносяться: показники народжуваності та смертності населення, статеві-вікова структура населення, міграційні процеси в державі, рівень безробіття. До економічних факторів належать прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, номінальна заробітна плата в державі, мінімальна пенсія та інші соціальні виплати пенсіонерам. Не дивлячись на те, що пенсійна система України має багато проблем та недоліків, пенсійне забезпечення є дещо кращим ніж в деяких інших країнах світу, але в той же час не відповідає рівню провідних країн світу та Європи.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз формування та використання фінансових ресурсів Пенсійного фонду України

Бюджет Пенсійного фонду – це план утворення і використання цільового страхового фонду, що формується за рахунок страхових внесків до солідарної системи та надходжень з інших джерел, визначених цим Законом. Звіт про виконання бюджету Пенсійного фонду в розрізі статей витрат протягом двох тижнів після його затвердження правлінням Пенсійного фонду підлягає обов’язковій публікації в офіційних друкованих виданнях Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України. Інформація про час і місце публічного представлення звіту оприлюднюється разом зі звітом про виконання бюджету Пенсійного фонду.[1]

Характеристику діяльності Пенсійного фонду України за 2015-2019 роки подано в табл. 2.1. Для початку розглянемо динаміку та структуру дохідної частини бюджету ПФУ за фактичними показниками 2015-2019 роки.

Таблиця 2.1

Структура дохідної частини бюджету ПФУ

Показник	01.01.2016р.	01.01.2017р.	01.01.2018р.	01.01.2019р.	01.01.2020р.
Усього доходів (без урахування залишку коштів з минулого року), у тому числі:	264 767 813,60	255 801 103,00	292 369 838,40	352 175 282,10	434 857 980,90
1. Власні доходи, тис.грн.	169 873 912,90	111 706 564,70	158 910 141,90	202 084 291,90	241 752 434,50
Питома вага, %	64,16%	43,67%	54,35%	57,38%	55,59%
2. Кошти державного бюджету України, тис.грн.	94 811 551,50	142 587 626,60	133 459 663,70	150 090 990,10	193 105 546,40
Питома вага, %	35,81%	55,74%	45,65%	42,62%	44,41%
3. Інші доходи, тис.грн.	82 349,20	1 506 911,70	32,8	0,10	0,00
Питома вага, %	0,03%	0,59%	0,00%	0,00%	0,00%

Як бачимо з табл.2.1, упродовж 2015–2019 років було значне перевищення власних коштів над коштами Державного бюджету України та іншими коштами. На 2019 рік, за фактичними даними, частка власних доходів управління ПФУ складає 55,59 %, і впродовж 2015–2019 років вона коливалася в межах 43,67 % – 64,16 %.

Щодо виконання планових показників надходження власних коштів до бюджету ПФУ за 2015-2019 роки має відхилення у виконанні. План виконаний в середньому на 98%. Фактичні надходження власних коштів до бюджету Фонду становили в середньому 50 % від загального об'єму дохідної частини бюджету й фактичні показники видаткової частини бюджету не перевищують планові (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Показники власних доходів і видатків ПФУ

Показник	01.01.2016р.	01.01.2017р.	01.01.2018р.	01.01.2019р.	01.01.2020р.
Динаміка виконання планових показників надходження власних коштів					
За планом, тис. грн	172 457 231,50	109 967 928,40	161 981 083,10	206 921 338,80	245 798 622,70
За фактом, тис. грн	169873912,90	111706564,70	158 910 141,90	202 084 291,90	241 752 434,50
Виконання плану,	98,5%	101,6%	98,1%	97,7%	98,4%
Динаміка планових та фактичних показників видатків					
За планом, тис. грн	267 346 525,90	254 066 003,60	295 430 309,90	358 685 014,10	438 603 838,00
За фактом, тис. грн	265 667 809,30	253 448 506,50	291 467 346,40	358 604 589,30	435 942 311,60
Перевищення фактичних видатків над плановими, %	-0,63%	-0,24%	-1,34%	-0,02%	-0,61%

Упродовж 2015-2019 років в Україні спостерігається позитивна тенденція щодо забезпеченості власними коштами на виплату пенсій (у 2015 році показник склав - 4,11%; у 2016 – 12,16%; у 2017 – 14,33%; у 2018 – 16,95%). Навантаження на 1 гривню власних доходів у 2015 році становило 1,24грн, у 2016 – 1,81грн, 2017 – 1,43грн та у 2018 – 1,28грн. (табл.2.3)

Таблиця 2.3

Показники забезпеченості власними коштами на виплату пенсій за даними ПФУ

Показник	01.01.2016р.	01.01.2017р.	01.01.2018р.	01.01.2019р.
Надходження власних коштів, тис. грн	169873912,90	111706564,70	158 910 141,90	202 084 291,90
Видатки бюджету ПФУ, які фінансують коштом власних надходжень, тис. грн	210 766 584,00	202 095 626,60	226 675 672,60	259 166 685,10
Темпи росту (+), зниження (-) самозабезпечення до попереднього року, %	-4,11	12,16	14,33	16,95
Навантаження видатків на 1 грн власних доходів, грн	1,24	1,81	1,43	1,28

Актуальним на сьогодні є питання погашення заборгованості зі сплати страхових внесків до Пенсійного фонду. Станом на 01.01.2019 року заборгованість за надходженням коштів до ПФУ складала 29,1 млрд. грн, у тому числі:

- заборгованість зі сплати ЄСВ (за даними Державної фіскальної служби України) – 15,2 млрд.грн. (52,2% загальної суми боргу), з якої заборгованість фізичних осіб-підприємців 7,4 млрд. грн;
- з відшкодування пільгових пенсій – 12,4 млрд. грн (42,5%);
- з відшкодування наукових пенсій – 0,1 млрд. грн (0,4%);
- по фінансових санкціях та пені – 0,5 млрд. грн (1,7%);
- з відшкодування регресних вимог – 24,7 млн. грн (0,1%);
- недоїмка зі сплати страхових внесків попередніх періодів – 0,9 млрд. грн (3,1%).

Із загальної суми заборгованості 6,5 млрд. грн, або майже 22,3%, – це борги підприємств, які перебувають у різних процедурах банкрутства, та платників, у яких відсутні активи для звернення стягнення.

Протягом 2018 року загальна заборгованість з платежів до Пенсійного фонду зросла на 8,1 млрд. грн (38,6%), зокрема, борг із відшкодування пільгових пенсій зріс на 1,7 млрд. грн, зі сплати ЄСВ – на 6,5 млрд. грн, у тому числі відбулось зростання заборгованості фізичних осіб-підприємців у порівнянні з 01.01.2018 на 5,4 млрд. грн, або 83,1%, загального росту заборгованості з єдиного внеску.

Основними причинами зростання заборгованості є:

- несплата зобов'язань щодо сум ЄСВ фізичними особами-підприємцями;
- відсутність коштів на фінансування заборгованості та поточних зобов'язань державних підприємств з відшкодування сум фактичних витрат на виплату та доставку пільгових пенсій.

Органами Фонду проводилась робота, спрямована на скорочення обсягів заборгованості з платежів до Пенсійного фонду України.

У 2018 році подано позовних заяв до суду про стягнення заборгованості до Фонду на 2,2 млрд. грн.

В органах державної виконавчої служби перебуває виконавчих документів про стягнення коштів в інтересах органів Пенсійного фонду України на суму 7,2 млрд. грн, стягнуто – 0,2 млрд. грн.[6]

Відповідно до даних (табл.2.4), ми бачимо незначне збільшення розміру середньої пенсії (на 16,52%) з 01.01. 2019 року, надалі планується підвищення пенсій у зв'язку з автоматичною індексацією, яка на 1 березня 2019 року складе у середньому 255 гривень для 10 мільйонів 200 тисяч осіб.

Сума пенсійного забезпечення варіюється залежно від декількох чинників:

- середня заробітна плата особи за всі роки її набутого стажу;
- середня заробітна плата з якої підприємства платять страхові внески;
- тривалість набутого стажу (для виходу на пенсію в 60 потрібно пропрацювати 35 років).

Динаміка пенсійних виплат в Україні

№ з/п	Вид пенсії	станом на 01.01.2018 року, грн	станом на 01.01.2019 року, грн	Відхилення (+, -), грн	темп приросту, %	станом на 01.01.2019 року, грн	станом на 01.01.2020 року, грн	Відхилення (+, -), грн	темп приросту, %
1.	Загалом	2 479,15	2 645,66	166,51	6,71	2 645,66	3 082,98	437,32	16,52
	у тому числі:								
2.	за віком	2 556,68	2 648,24	91,56	3,58	2 648,24	3 064,77	416,53	15,72
3.	з інвалідності	1 952,12	1 994,94	42,82	2,19	1 994,94	2 480,41	485,47	24,33
4.	у зв'язку з втратою годувальника	2 209,46	2 254,57	45,11	2,04	2 254,57	2 699,70	445,13	19,74
5.	за вислугу років	2 335,09	2 476,92	141,83	6,07	2 476,92	2 841,74	364,82	14,72

Показники середньої заробітної плати в Україні в порівнянні на 01.01.2018 – 01.01.2020 років зросли на 24,4 %, а в порівнянні зі станом на 1.01.2018-1.01.2019 років на 6,7% (рис.2. 1).

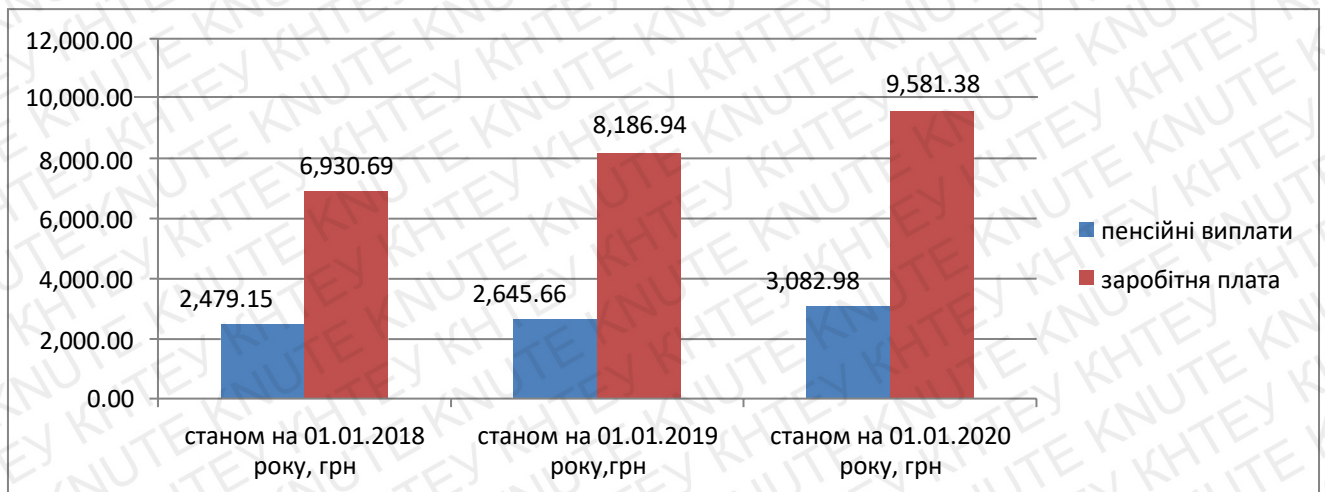

Рис. 2.1. Показники середньої заробітної плати в порівнянні із середньою пенсією в Україні

Згідно з даними наведеними на рисунку 2.1 станом на 01.01.2019 року середня виплата пенсії збільшилася порівнюючи з 2018 року на 18,13 %, а на 01.01.2020 рік збільшення склало 38,25 % проти 2018 року та 17,03% проти 2019 року.

Останні роки уряд проводить певну роботу з залучення пенсіонерів до отримання пенсій через особові рахунки в банківських установах, що призводить до зменшення адміністративних видатків. (рис.2.2)

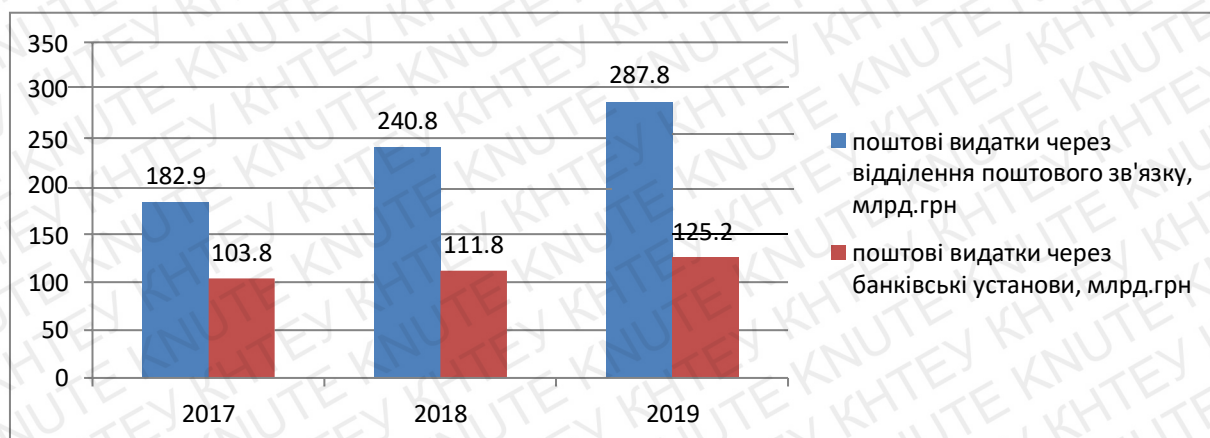

Рис.2.2. Видатки на отримання пенсій

Чисельність одержувачів пенсій через банки, уповноважені на здійснення пенсійних виплат, на 1 січня 2020 року становила 7,5 млн. осіб.

Протягом 2017 року збільшилася чисельність одержувачів пенсій через банківські установи, що уповноважені на здійснення пенсійних виплат. Так, якщо на 1 січня 2017 року їх кількість становила 6,9 млн. осіб, або 58% загальної чисельності пенсіонерів, то на 1 січня 2018 року – 7 млн. осіб, або 60%.

Обсяг пенсійних виплат через поточні рахунки в банківських установах у 2017 році становив 182,9 млрд. грн (63,8% видатків на пенсійні виплати), що на 25,4 млрд. грн (16,2%) більше, ніж у попередньому році. Відповідно, економія коштів Пенсійного фонду зі сплати поштових послуг з виплати та доставки пенсій становила 309,9 млн. гривень. 4,7 млн. пенсіонерів (40%) одержують пенсійні виплати через поштові підприємства. Обсяг пенсійних виплат через поштові підприємства у 2017 році становив 103,8 млрд. грн (36,2% видатків на пенсійні виплати), що на 11,3 млрд (12,3%) більше, ніж у попередньому році.[4]

Збільшення чисельності одержувачів пенсійних виплат через банки за 2018 рік на 166,0 тис. осіб зумовило зменшення витрат Фонду на оплату послуг з виплати та доставки пенсій. Розрахунково економія видатків Пенсійного фонду України становила близько 70,0 млн. гривень.

Обсяг пенсійних виплат через поточні рахунки в банках у 2018 році становив 240,8 млрд. грн (68,3% видатків на пенсійні виплати), що на 57,9 млрд. грн більше, ніж у попередньому році. 4,3 млн. пенсіонерів (37,4%) одержують пенсійні виплати через відділення поштового зв'язку. Обсяг пенсійних виплат через поштові відділення у 2018 році становив 111,8 млрд. грн (31,7% видатків на пенсійні виплати).[5]

Збільшення чисельності одержувачів пенсійних виплат через банки за 2019 рік на 298,1 тис. осіб зумовило зменшення витрат Фонду на оплату послуг з виплати та доставки пенсій, розрахунково економія видатків Пенсійного фонду України становила близько 66,9 млн. грн.

Обсяг пенсійних виплат через поточні рахунки в банках у 2019 році становив 287,8 млрд. грн (69,7% видатків на пенсійні виплати), що на 47,1 млрд. грн більше, ніж у попередньому році. 3,8 млн. пенсіонерів (33,9%) одержують пенсійні виплати через відділення поштового зв'язку. Обсяг пенсійних виплат через поштові відділення у 2019 році становив 125,2 млрд. грн (30,3% видатків на пенсійні виплати). [6]

Пенсійний фонд України має заборгованості із відшкодування пільгових пенсій, так станом на 01.01.2020 року загальна сума за відшкодування фактичних витрат на виплату та доставлення пільгових пенсій становить 13 978,3 млрд.грн. (станом на 01.01.2019 - 12 391,8 млрд.грн).

Основними причинами зростання заборгованості є:

- несплата зобов'язань щодо сум ЄСВ фізичними особами підприємцями;
- відсутність коштів на фінансування заборгованості та поточних зобов'язань державних підприємств з відшкодування сум фактичних витрат на виплату та доставку пільгових пенсій.

Отже, механізм формування доходів Пенсійного фонду України потребує реформування і причиною цього є значні проблеми зумовлені незбалансованістю дохідної і витратної частини бюджету Пенсійного фонду України та наявністю дефіциту.

2.2. Оцінка рівня пенсійного забезпечення населення в Україні

Найвищою цінністю будь-якої держави, у тому числі й України, є людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека. Отже, кожна держава зобов'язана охороняти ці цінності та забезпечувати їх відновлення. Одним із пріоритетних напрямів політики України є соціальне забезпечення, зокрема пенсійне. Держава декларує виділення матеріальної допомоги, забезпечення притулку та надання інших соціальних послуг для підтримання та відновлення повноцінної життєдіяльності таких осіб, захист їх прав та законних інтересів [37].

Створення в Україні ефективної системи пенсійного забезпечення здатної впливати на рівень добробуту мільйонів найбільш незахищених людей, зумовлене багатьма чинниками. Серед них – запровадження позитивного досвіду європейських країн, де багаторівнева пенсійна система вже працює і дає позитивні результати. Врахування здобутків зазначених країн є важливим, адже власний досвід України у правовому регулюванні пенсійної сфери є поки що обмеженим. Недостатність уваги до міжнародного досвіду, суперечливість представлених міркувань і полярність запропонованих заходів зумовлюють актуальність досліджень, спрямованих на систематизацію й узагальнення відповідних наявних наробітків і складання рекомендацій щодо вдосконалення механізму правового регулювання пенсійного забезпечення в Україні. Аналіз зарубіжного досвіду та визначення пріоритетів його запозичення у сучасних трансформаційних умовах набуває особливого значення [39].

Для того щоб з'ясувати стан пенсійного забезпечення населення України в контексті євроінтеграційних перетворень, зупинимося коротко на основних дефініціях. Отже, у науковій думці досить детально розглянуто питання пенсійного забезпечення, зокрема дефініцію «пенсія». Так, Захаров М.Л. вважає, що пенсія – це грошове забезпечення, що виплачується пенсіонерам і непрацездатним безкоштовно за рахунок суспільних фондів споживання у зв'язку з їх трудовою або іншою корисною для суспільства діяльністю в минулому, яке є основним джерелом існування [36].

На законодавчому рівні поняття «пенсія» закріплено в Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» як щомісячна пенсійна

виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її інвалідом або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом (ст. 1) [9].

Отже, із вищенаведених даних випливає, що основними характерними особливостями пенсії є її систематичність та регулярність, певнаперіодичність, те, що пенсійні виплати здійснюються в регламентованих законодавством випадках, а також носять індивідуалізований характер та набувають грошове зовнішнє вираження.

Ці ознаки визначають їхню правову природу, а також визначені життєві обставини, із настанням яких пенсії виплачуються, а іноді вказуються і фінансові джерела, з яких здійснюються такі виплати. Проте, незважаючи на те що всі ці визначення охоплюють основні ознаки пенсії та виражають її сутність, вони носять загальний характер, і, оскільки більшість із них було сформульовано за часів командно-адміністративної системи та з огляду на сучасні процеси реформування пенсійної системи в Україні, вони потребують певних уточнень. З огляду на це, під пенсією слід розуміти періодичну грошову виплату, яка призначається відповідно до встановлених державою правил громадянам, що досягли встановленого законом пенсійного віку чи трудового стажу встановленої тривалості довічно або у зв'язку з їх інвалідністю чи втратою годувальника з коштів Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування та державного бюджету [17].

Проаналізуємо деякі цифри, які зможуть охарактеризувати стан пенсійної системи України. Розпочнемо з такого показника, як середній розмір призначеної місячної пенсії пенсіонерам, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду України (рис. 2.3).

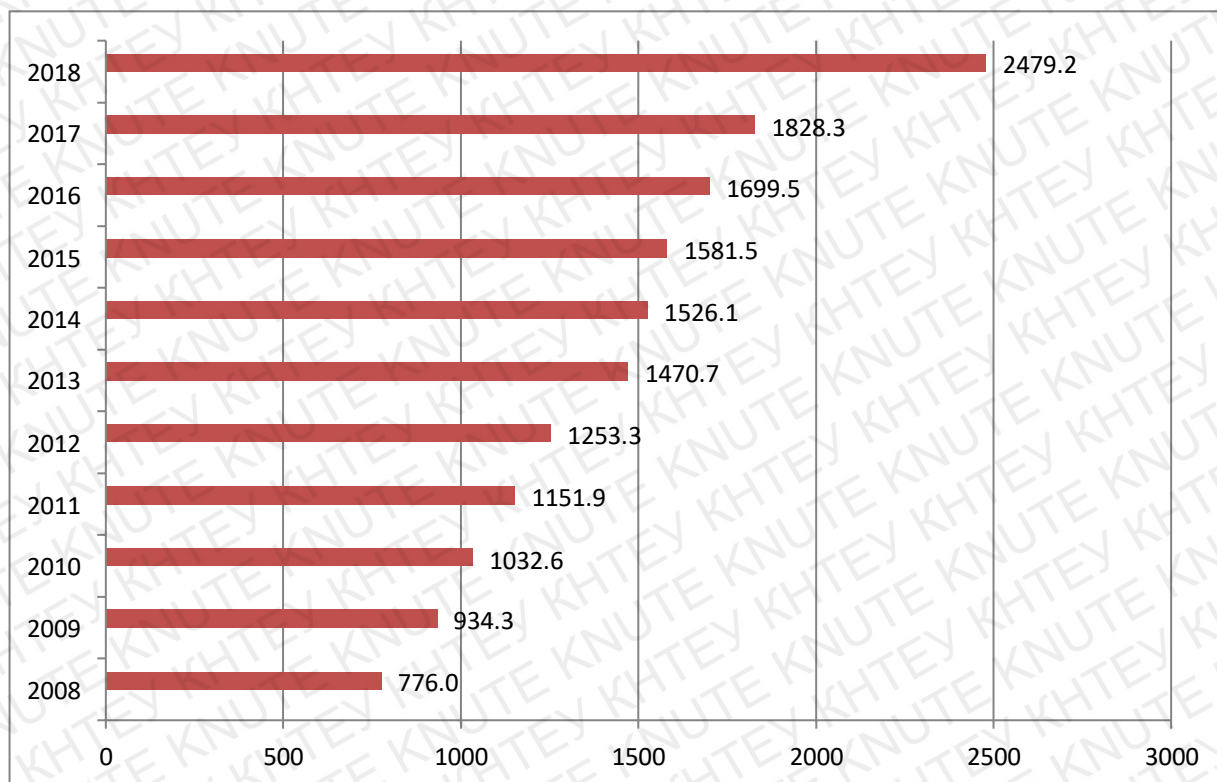

Рис. 2.3. Середній розмір призначеної місячної пенсії, грн

Отже, за період 2008–2018 років середній розмір призначеної місячної пенсії пенсіонерам, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду, зріс проте якщо врахувати курс гривні до іноземної валюти, то спостерігається різке падіння середньомісячної пенсії, що, своєю чергою, доводить незадовільний стан таких виплат.

Важливим показником оцінки фінансової спроможності пенсійної системи країни є співвідношення пенсійних витрат і валового внутрішнього продукту (ВВП), які є основною базою наповнення бюджету для здійснення пенсійних виплат, зокрема, оплату праці найманих працівників та валовий внутрішній продукт. У 2016 році співвідношення видатків Пенсійного фонду на пенсійне забезпечення до ВВП порівняно з 2015 роком знизилось на 2,2% і склало 11,2% (рис. 2.4)

Наведені дані свідчать, що незважаючи на поступове збільшення співвідношення видатків до ВВП протягом 2012-2013 років (до 16,4%), починаючи з 2014 року по теперішній час даний показник має негативну тенденцію (зменшення показника з 16,4% у 2013 році до 9,7% у 2017 році). Дослідження світового показника співвідношення видатків Пенсійного фонду до ВВП дозволяє

стверджувати, що обсяг пенсійних видатків за співвідношенням з ВВП є найвищим у світі. Це свідчить про відсутність ефективних заходів, спрямованих на збільшення власних надходжень пенсійної системи.

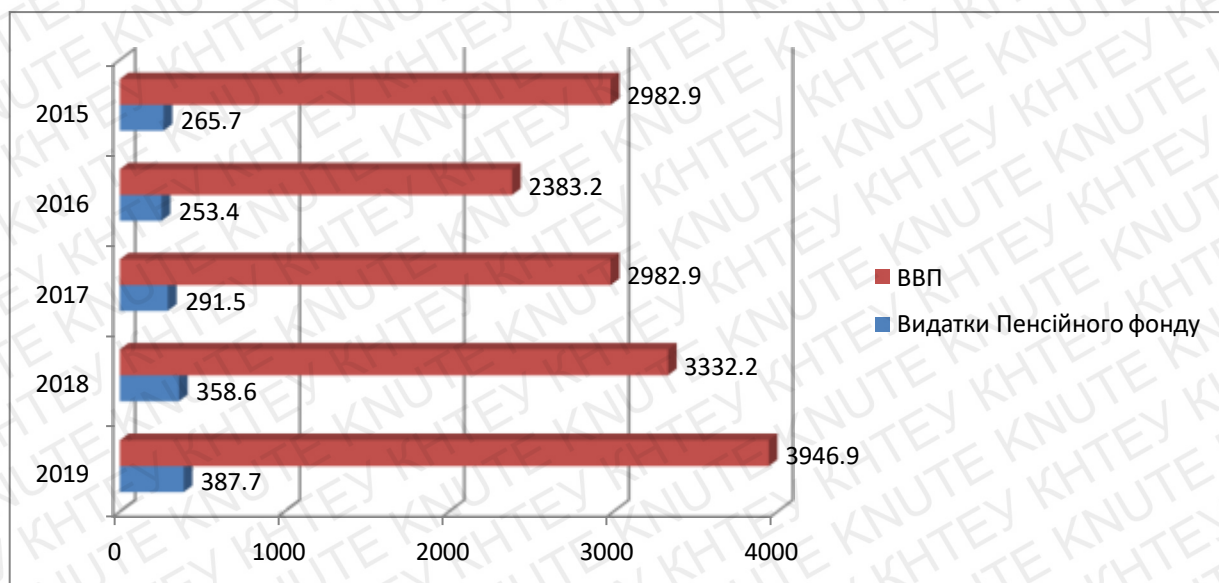

Рис. 2.4. Питома вага видатків Пенсійного фонду України у ВВП протягом 2015-2019 років, млрд грн

Для забезпечення стійкого розвитку економіки країни в умовах старіння населення темпи зростання ВВП повинні випереджати темпи зростання доходів працюючої частини населення, а останні повинні мати випереджаючий характер по відношенню до рівня пенсійних виплат. Сучасний рівень пенсійного забезпечення в нашій країні не забезпечує достатнього рівня життя для громадян пенсійного віку, відсутнє адекватне заміщення пенсією заробітку, втраченого громадянами у зв'язку із старістю. Так, станом на 1 січня 2018 року на обліку в Пенсійному фонді України перебувало 11,7 млн. пенсіонерів, що на 0,2 млн. осіб менше порівняно з 1 січнем 2017 року [5]. Зменшення чисельності одержувачів пенсійних виплат пов'язано з призупиненням виплат пенсіонерам з числа внутрішньо переміщених осіб, які згідно з законодавством не звернулися за поновленням виплат на підконтрольній Україні території.

Щодо кількості пенсіонерів, то вона за аналогічний період знизилася. Так, у 2008 році кількість пенсіонерів в Україні становила 13 819,0 тис. осіб і до 2018 року

зменшилася до 11 725,4 тис. осіб. Така тенденція спричинена збільшенням смертності та демографічними чинниками (рис. 2.5).

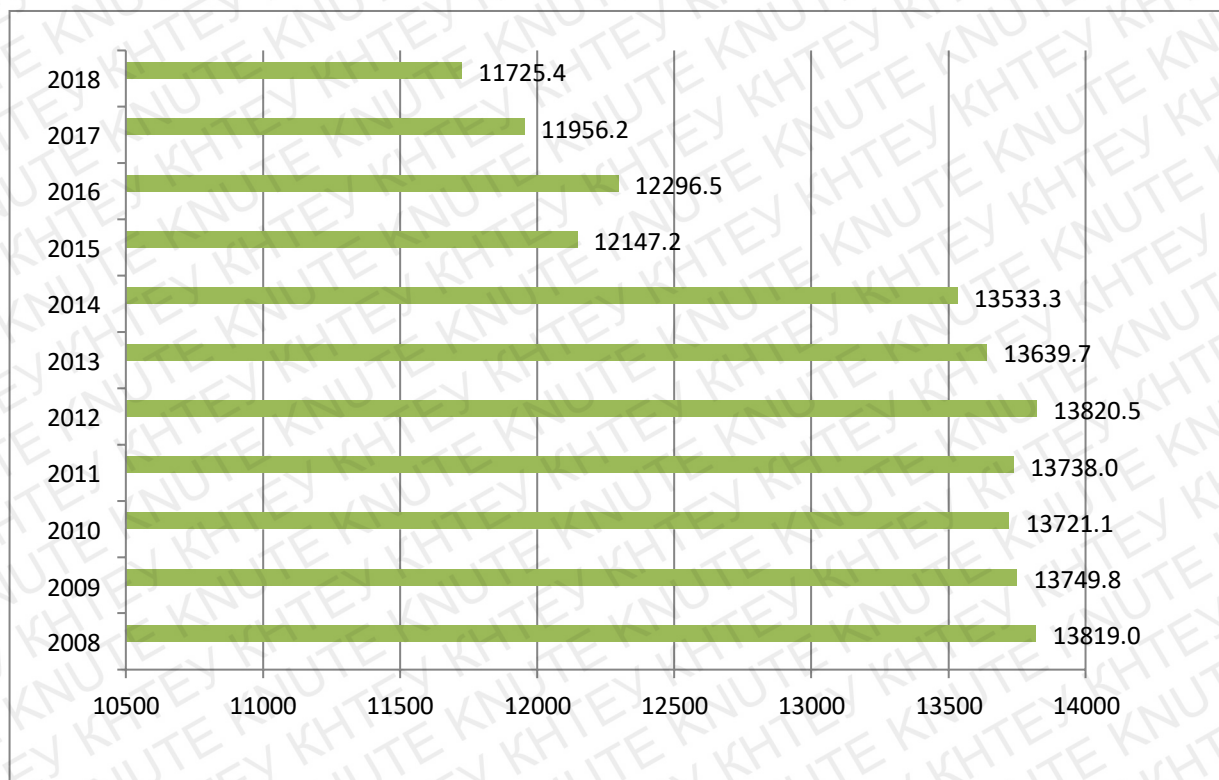

Рис. 2.5. Кількість пенсіонерів в Україні, тис. осіб

Пенсію за Законом України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» отримують 10 876,3 тис. осіб, або 91,1% загальної чисельності пенсіонерів, із них – 9,1 млн. тис. осіб, або 83,7%, – отримують пенсію за віком. Середній розмір пенсії по Україні на 1 січня 2020 року становить 3 082,98 грн. проти 2 645,66 грн. на 1 січня 2016 року, тобто зростання на 437,32 грн., або 7,6%. [6].

Найбільший середній розмір пенсії спостерігається в Донецькій області (3 438,93 грн.), м. Києві (3 677,05 грн.) та Луганській області (3 171,82 грн.). Найменшим середнім показником розміру пенсії характеризуються Чернівецька (2 134,72 грн.), Тернопільська (2 059,47 грн.), Волинська (2 238,00 грн.) та Вінницька (2 233,49 грн.) області. (рис. 2.6)

Аналіз системи пенсійного забезпечення в Україні дозволив визначити ряд проблем: низький рівень пенсійного забезпечення, наявність значних переваг та пільг у пенсійному забезпеченні окремих категорій працівників при однаковому рівні відрахувань на пенсійне забезпечення, несвоєчасна сплата страхового збору

(внесків) до Пенсійного фонду України, що зумовило заборгованість з виплати пенсій.

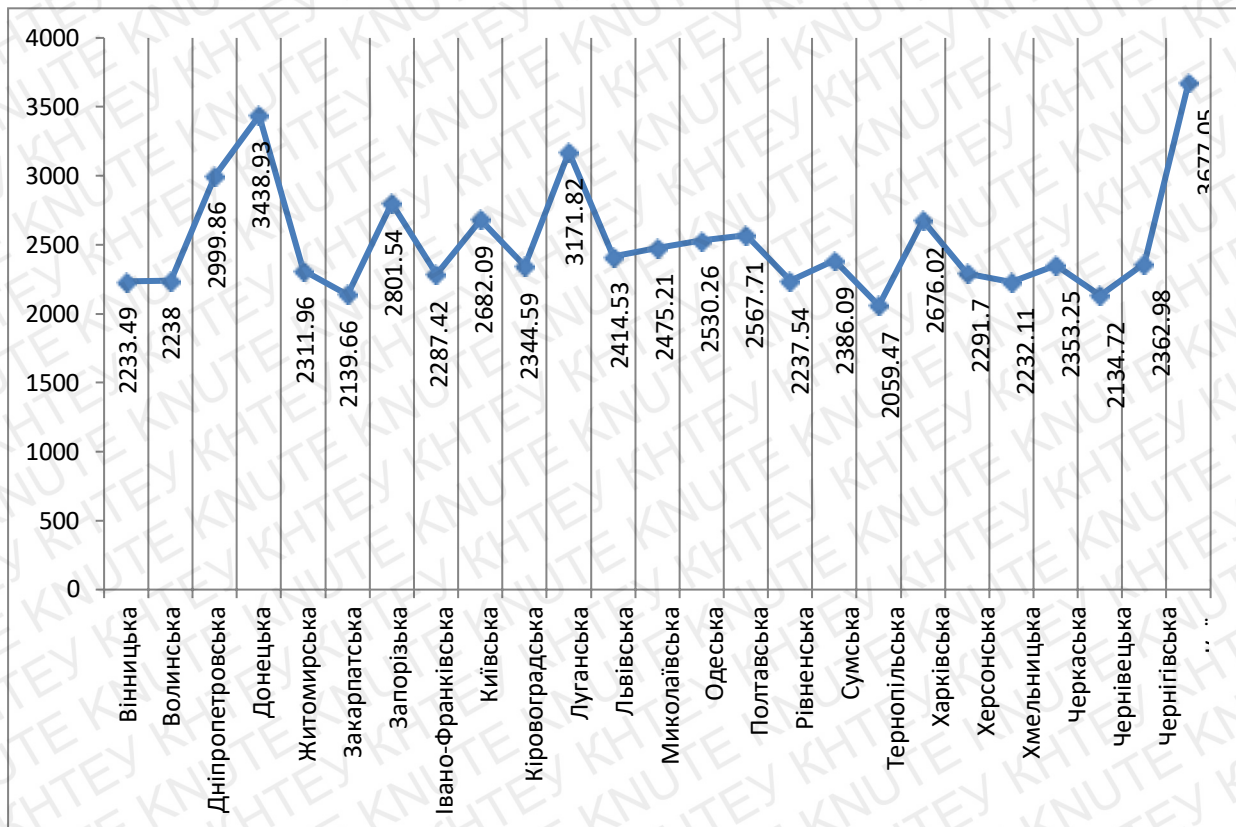

Рис.2.6. Середній розмір пенсії по Україні на 1 січня 2020 року по регіонах України

Основними проблемами діючої системи пенсійного забезпечення є проблеми соціального характеру, а саме те, що діюча солідарна система пенсійного забезпечення є соціально несправедливою – у першу чергу і найбільшою мірою стосовно найбільш вразливих верств населення.

Діюча солідарна система пенсійного забезпечення є також економічно необґрунтованою і фінансово неспроможною, що у свою чергу, відображає проблеми економічного характеру. Надмірно високі ставки пенсійних внесків спричиняють додаткове навантаження на економіку.

З метою вирішення означених проблем постає необхідність реформування пенсійного забезпечення з урахуванням соціально-економічних та політичних змін в суспільстві. Метою реформування є посилення соціального захисту осіб, що втратили працездатність, забезпечення гідного рівня їх життя в результаті стійкого розвитку пенсійної системи [9].

Пенсійна реформа має здійснюватися на системних засадах, перевірених досвідом інших країн та адаптованих до українських умов, які представлені на рис. 2.7.

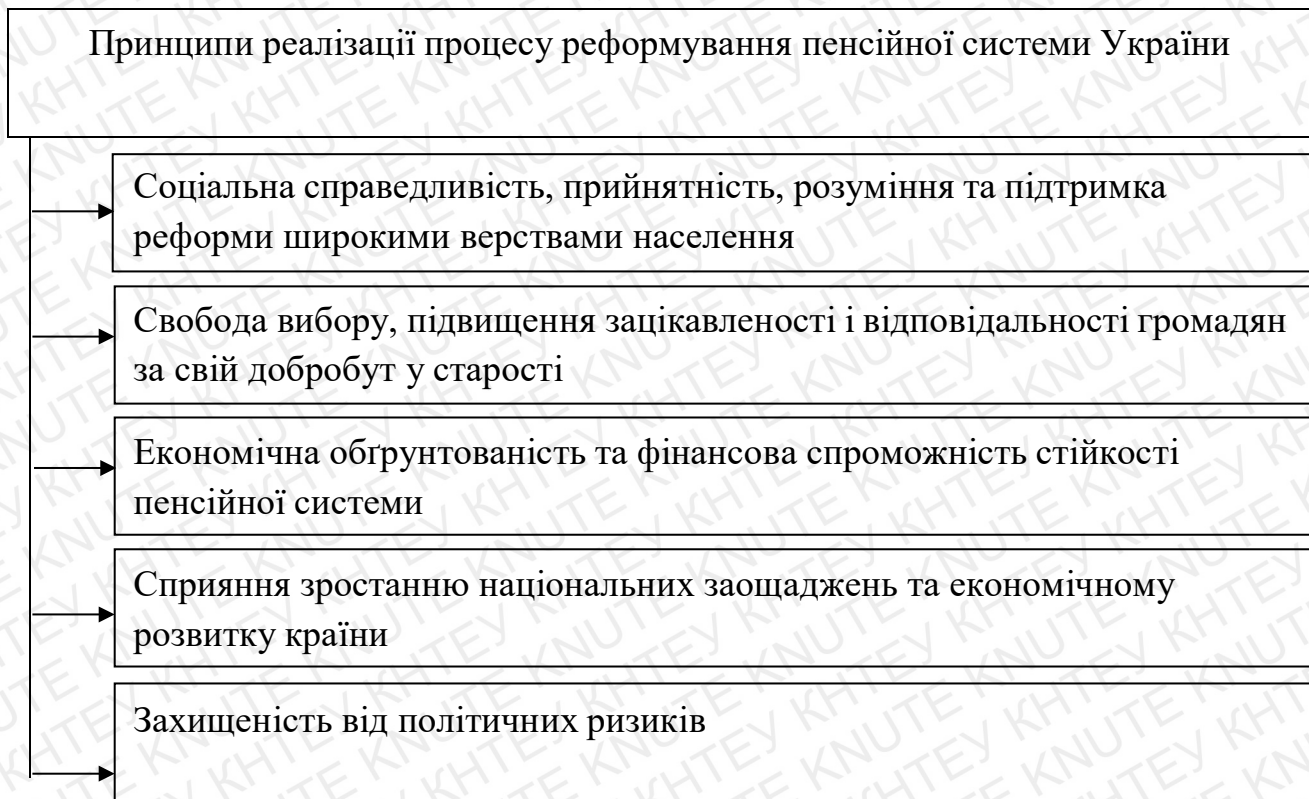

Рис. 2.7. Принципи реалізації процесу реформування пенсійної системи України[39]

Пенсійна реформа у разі її комплексного проведення може стати одним з реальних реформаторських кроків, адже пенсійні проблеми кардинально впливають на суспільні настрої, фінанси країни та економіку в цілому. Нова пенсійна система буде ґрунтуватися на простих і справедливих засадах призначення пенсії, в тому числі з першого рівня. Запровадження трирівневої пенсійної системи дозволить закласти міцний фундамент достойної пенсії для нинішніх та майбутніх поколінь. [26]

Накопичувальними індивідуальними пенсійними рахунками на другому і третьому рівнях пенсійної системи буде охоплено більшість працівників, які вже через рік отримають перші виписки із своїх індивідуальних пенсійних рахунків і будуть пов'язувати наявність там реальних накопичень з пенсійною реформою. В країні з'явиться власне джерело довгострокових інвестиційних ресурсів, акумульованих накопичувальною складовою пенсійної системи.

Наявність ресурсів накопичувальної системи дозволить вітчизняним підприємствам, які будуть відповідати жорстким вимогам пенсійного законодавства, вже найближчим часом залучати внутрішні інвестиції у розвиток власного виробництва шляхом розміщення акцій в Україні, а не за кордоном. Поява потужного внутрішнього інвестора сприятиме росту фондового ринку, залученню інших внутрішніх інвесторів, а згодом – і іноземних.

Реформування пенсійної системи України відповідно до визначених принципів забезпечить досягнення таких результатів:

- забезпечення підвищення рівня життя пенсіонерів та впевненості у соціальному забезпеченні;
- створення результативної системи управління пенсійними грошовими потоками;
- фінансової стійкості та стабільності у сфері пенсійного страхування. [26]

Отже, аналіз видатків Пенсійного фонду України свідчить про фінансову неспроможність та зростання фінансової залежності Пенсійного фонду від державного бюджету. На основі оцінки співвідношення пенсійних витрат і валового внутрішнього продукту доведено, що обсяг пенсійних видатків за співвідношенням з ВВП в Україні є найвищим у світі.

На підставі оцінки сучасного стану розвитку пенсійної системи України виділено ключові проблеми пенсійного забезпечення:

- низький рівень пенсійного забезпечення;
- несвоєчасна сплата страхового збору (внесків) до Пенсійного фонду України;
- відсутність ефективних заходів уряду, спрямованих на збільшення власних надходжень пенсійної системи;
- соціально несправедлива, економічно необґрунтована і фінансово неспроможна діюча солідарна система.

З метою посилення соціального захисту громадян визначено принципи реалізації процесу реформування пенсійної системи України, до яких можна віднести: соціальна справедливість, прийнятність, розуміння та підтримка реформи

широкими верствами населення, свобода вибору, підвищення зацікавленості і відповідальності громадян за свій добробут у старості, економічна обґрунтованість та фінансова спроможність стійкості пенсійної системи, сприяння зростанню національних заощаджень та економічному розвитку країни, захищеність від політичних ризиків.

Отже, реформування пенсійної системи України відповідно до визначених принципів забезпечить створення результативної системи управління пенсійними грошовими потоками, фінансової стійкості та стабілізації пенсійної системи. Аналіз механізму формування доходів Пенсійного фонду показав, що він потребує реформування і причиною цього є значні проблеми зумовлені незбалансованістю доходної і витратної частини бюджету Пенсійного фонду України та наявністю дефіциту.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

3.1. Сучасні проблеми пенсійної системи в Україні

З початку незалежності в Україні стартувала пенсійна реформа, що періодично виставлялась як на урядовому рівні, так і в широких массах. Але початкові версії пенсійної реформи виявлялися поганими, та не змогли вижити в нашій країні. При всій їх різноманітності, вони не принесли очікуваного підвищення рівня пенсій і не стали тим гарантом який би забезпечив старість для громадян України.

Реформування полягає у створенні трирівневого Пенсійного забезпечення, яке до сьогодні складається з солідарної системи та накопичувальної пенсії. Якщо перша частину пенсійної системи працює в країні не на вищому рівні, то накопичувальні пенсії практично залишаються недієздатними.

Але на сьогоднішньому етапі перетворень в Україні у сфері державних цільових фондів, нагромадилася низка проблем організаційно-законодавчого характеру. З великою кількістю таких проблем стикається Пенсійний Фонд України.

Основними проблемами пенсійної системи України на сучасному етапі є:

- низький рівень пенсій;
- складна ситуація по регіонам та негативні перспективи її розвитку;
- значна «тінізація» виплат працівникам [50].

Однією з головних вад вітчизняної пенсійної системи є відсутність в її складі загальнообов'язкової накопичувальної складової. Проте відповідно до найкращої світової практики така складова має бути. Без неї солідарна пенсійна система України, навіть реформована, не спроможна забезпечити рівень пенсій, що відповідає європейським стандартам. [23]

За для того, щоб система пенсійного забезпечення функціонувала добре потрібно забезпечити вирішення основних структурних проблем вітчизняної пенсійної системи, а саме:

1. Солідарна складова пенсійної системи (далі – I рівень) дедалі гірше виконує функцію забезпечення гідного рівня життя непрацездатних громадян.

Унаслідок останніх змін в пенсійному законодавстві розрив між доходами працюючих громадян та пенсіонерів постійно зростає, і ця тенденція у середньостроковій перспективі (5-15 років) не лише збережеться, але й посилиться.

Унаслідок неможливості отримання достатнього доходу після втрати працездатності, громадяни дедалі менше надій покладають на державне пенсійне забезпечення, віддаючи перевагу індивідуальними «страхувальним програмам» та заходам: персональним накопиченням, придбанню нерухомості з метою отримання прибутку від орендних платежів, допомозі дітей тощо.

Наразі солідарна складова вітчизняної пенсійної системи внаслідок своєї недостатньої ефективності:

- не стимулює громадян до участі в ній;
- не спонукає громадян до отримання «білих» заробітних плат;
- не користується довірою населення[14]

2. Обов'язкова накопичувальна складова пенсійної системи (далі – II рівень), функціонування якої передбачено профільним законодавством [1], досі незапроваджена. Певна частина експертів донедавна покладали на неї значні сподівання, вважаючи, що запровадження II рівня стане головним елементом оздоровлення вітчизняної пенсійної системи [56].

Проте аналіз результатів тридцятирічного функціонування пенсійних систем II рівня в Східній Європі та Латинській Америці, проведений Міжнародною організацією праці (далі – МОП) у 2018 році [46], ці сподівання спростував. Експерти МОП дійшли наступних висновків:

- рівень охоплення населення пенсійним страхуванням в країнах, що запровадили II рівень пенсійної системи, не збільшився або, навпаки, зменшився;
- знизилися пенсійні виплати; мають місце зависокі адміністративні витрати на обслуговування II рівня;
- вплив системи на ринки капіталу в країнах, що розвиваються, є обмеженим тощо.

Єдиним явним бенефіціаром запровадження накопичувальних пенсійних систем став фінансовий сектор. Саме з цих причин вісімнадцять із тридцяти країн, що їх запровадили, відмовились від систем II рівня.

Оскільки в Україні діють ті ж чинники, що й в країнах, обстежених МОП, запровадження II рівня в його класичній інституційній конфігурації, передбаченій чинним законодавством, може не виконати свого цільового призначення.

3. Добровільна накопичувальна складова пенсійної системи (далі – III рівень) функціонує в Україні з 2013 року. Попри значний термін існування, система III рівня не досягла успіхів. За оцінкою Нацкомфінпослуг, станом на 31 грудня 2018 року загальна сума коштів у системі недержавного пенсійного забезпечення дорівнювала 2745,2 млн. грн (\$100 млн), або 3210 грн. (\$115) у середньому на одного учасника недержавного пенсійного фонду [42].

Система недержавного пенсійного забезпечення налічує 855 300 учасників, тобто охоплює лише 5 % ринку праці в Україні. Загальні показники діяльності недержавних пенсійних фондів III рівня (НПФ) залишаються низькими. За п'ять років [20](з грудня 2013 року по грудень 2018 року), середньорічний чистий номінальний інвестиційний дохід (за вирахуванням витрат на оплату послуг фінансових посередників) становив 9,6 %. У той самий період середньорічний рівень інфляції сягнув 19,2 %.

Отже, учасники НПФ в середньому отримали від'ємний чистий інвестиційний дохід (з вирахуванням витрат на оплату послуг та інфляції) в розмірі – 8,1 % на рік [33]. За оцінкою USAID, запровадження системи III рівня в Україні виявилось невдалим експериментом[33].

4. Професійна складова пенсійної системи (далі – ОППС), про необхідність якої йшлося протягом останніх півтора десятиліття, досі не запроваджена, іжоден з законопроектів з цього питання так і не був внесений на розгляд Верховної Ради України.

Відсутність в Україні другого рівня пенсійної системи є однією з головних проблем, але і впровадження його може принести немало інших проблем. Діюча конфігурація пенсійної системи України не є оптимальною та потребує

коригування. Однак, визначальним при цьому є те, що для подальшого пенсійного реформування мають бути створені відповідні макроекономічні та інституційні умови, ураховано досвід зарубіжних країн (передусім, країн Європейського Союзу) та запропоновано професіональний і всебічно виважений підхід до вибору стратегії та інструментів упровадження накопичувальної системи пенсійного страхування. [7]

Підходи пенсійного реформування не відповідають зазначеним критеріям, а тому їх реалізація може призвести до подальшого розбалансування діючої пенсійної системи, порушення соціальних прав українців та погіршення фінансового і соціально-економічного стану держави. На сьогодні посилюється вплив низки вагомих чинників, який об'єктивно унеможливорює запровадження загальнообов'язкового накопичувального пенсійного страхування в Україні на поточному етапі.

По-перше, поточна макроекономічна кон'юнктура та інституційне середовище в Україні не відповідають необхідним умовам для створення ефективно діючого другого рівня пенсійної системи з уникненням надвисоких корупційних ризиків і загроз макрофінансової дестабілізації, пов'язаних із розбалансуванням солідарної системи пенсійного забезпечення.[7]

По-друге, зазначене розбалансування унаслідок проведеної так званої пенсійної реформи, ухваленої Законом України N 2148-VIII від 3 жовтня 2017 року, має чітку тенденцію до посилення. Фактично, ця "пенсійна реформа" виявилася абсолютно провальною й у підсумку справила значний негативний вплив як на функціонування пенсійної системи України так і на рівень соціального захисту та якості життя пенсіонерів, а також найманих працівників, які здійснюють пенсійні відрахування. Поточні параметри солідарної пенсійної системи не лише не досягли рівня докризового 2013 року, але й відчутно погіршились.

Зокрема, фактичний дефіцит бюджету Пенсійного фонду України зріс у 2,2 рази - з 83,2 млрд. грн. у 2013 році до 182,1 млрд. грн. у 2019 році.

Величина заборгованості платників до бюджету Пенсійного фонду збільшилася у 3,2 рази - з 10,1 млрд. грн. у 2013 р. до 32,7 млрд. грн. станом на

01.09.2019. У тому числі заборгованість по сплаті єдиного соціального внеску зросла майже в 7 разів - з 2,6 до 17,8 млрд. гривень. [6]

Оцінений у валютному еквіваленті розмір мінімальної пенсії в Україні скоротився майже вдвічі - зі 119 дол. США (934 грн.) у грудні 2013 року до 68 дол. США (1638 грн.) у грудні 2019 року. А розмір середньої пенсії українських пенсіонерів за вказаний період скоротився у півтора раза - з 191 дол. США (1526 грн.) до 128 дол. США (3083 грн.).

За офіційними даними Пенсійного фонду України, станом на початок 2020 року 84 % з 11,3 млн. українських пенсіонерів отримують середню пенсію у розмірі до 3 тис. грн., що нижче фактичного прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність (за оцінкою Мінсоцполітики, він склав 3156 грн. у цінах листопада 2019 року), тобто фактично знаходяться за межею бідності.

Цілком очевидно, що подолання кризового стану солідарної (першого рівня) вітчизняної пенсійної системи є необхідною передумовою переходу до її другого (загальнообов'язкового накопичувального) рівня.

По-третє, в нинішніх умовах впровадження загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення напряму суперечить міжнародним зобов'язанням України та відповідним рекомендаціям провідних міжнародних інституцій.[7]

Так, ще у 2017 - 2018 роках проти запуску в Україні накопичувальної системи пенсійного забезпечення виступили МВФ і Світовий банк. Вони зазначили, що запровадження накопичувального (другого) рівня пенсійної системи є передчасним, ураховуючи рівень розвитку фінансових ринків і нормативно-правову базу в Україні, а також необхідність попереднього виправлення недоліків діючої солідарної системи пенсійного забезпечення, зокрема, значне зростання дефіциту бюджету Пенсійного фонду України[29]. Керівництво та експерти МВФ і Світового банку наголосили, що запуск накопичувальної пенсійної системи в Україні без сильного фінансового регулятора, без належного рівня розвитку фондового ринку, без урегулювання проблем збору єдиного соціального внеску негативно вплине на діючу пенсійну систему держави[51].

Показово, що у Меморандумі про співпрацю України з Міжнародним валютним фондом в рамках нової програми stand-by на 2018 - 2020 роки, підписаного 18 грудня 2018 року, чітко зафіксовано зобов'язання українського Уряду протягом програмного періоду - тобто, до кінця 2020 року, - "утримуватися від запровадження (елементів) накопичувального другого рівня пенсійної системи". Вказаний пункт було внесено за підсумками роботи місії МВФ, яка відповідно оцінила серйозні загрози макрофінансовій стабілізації, пов'язані зі станом пенсійної системи України.

Також у 2018 - 2019 роках проти запровадження обов'язкового накопичувального пенсійного рівня на основі індивідуальних рахунків в Україні виступила Міжнародна організація праці (МОП)[40]. Посилаючись на власне ґрунтовне дослідження "Скасування приватизації пенсій: відновлення державних пенсійних систем у Східній Європі та Латинській Америці" (2018 рік) МОП закликала Україну врахувати негативний досвід функціонування накопичувальних пенсійних систем у зазначених країнах, а саме:

- рівні охоплення громадян пенсійним забезпеченням не зростали або зменшувалися;
- погіршувалися пенсійні виплати;
- фінансові та демографічні ризики перемістилися на фізичних осіб – майбутніх і нинішніх пенсіонерів;
- зросла нерівність доходів;
- погіршився соціальний діалог.

Крім того, у багатьох державах Центрально-Східної Європи, що впровадили накопичувальну пенсійну систему, зросли дефіцити бюджетів пенсійних фондів. Адміністративні витрати приватних (недержавних) пенсійних фондів були набагато вищими, аніж планувалося. Очікування, що накопичувальні (індивідуальні) пенсійні рахунки сприятимуть розвитку ринків капіталу в цих країнах, не виправдалися.

Аналогічні застереження МОП стосовно передчасності запровадження в Україні накопичувальної системи пенсійного забезпечення за нинішньої

кон'юнктури світової і вітчизняної економіки були надані зовсім нещодавно - наприкінці жовтня 2019 року[31], і не втрачають своєї актуальності.

Підсумувавши все вище зазначене, слід зробити висновок, що система I рівня в Україні переживає глибоку кризу, таким чином – підлягає реформуванню. При цьому слід усвідомлювати, що таке реформування триватиме протягом тривалого часу і внаслідок дії економічних та демографічних чинників, у нинішньому вигляді система не зможе забезпечити майбутнім пенсіонерам гідний рівень існування, а відтак – вона має містити накопичувальну складову.

Усі три (функціонуюча й потенційні) накопичувальні системи в нинішній інституційній конфігурації не приведуть до підвищення добробуту значної частини пенсіонерів через такі проблеми:

1. Інституційна складність (громіздкість). У системі обов'язково мають бути присутні як прямі (професійний адміністратор, компанія з управління активами, зберігач), так й опосередковані (торговець цінними паперами, аудитор, радник з інвестиційних питань тощо) інститути.

2. Високі видатки. Унаслідок дії попереднього пункту видатки на комісійні та інші види винагород є такими, що роблять чистий номінальний інвестиційний дохід учасників від'ємним .

3. Нестача надійних фінансових інструментів. Управління активами накопичувальних пенсійних систем передбачає їх диверсифіковане інвестування у фінансові інструменти, визначені чинним законодавством.

4. Відсутність захисту від інфляції. Інвестування пенсійних активів системи III рівня відбувається переважно у гривневій фінансові інструменти, що не захищає накопичення учасників системи від інфляції. При цьому слід пам'ятати, що будьяке накопичення в умовах, коли інфляція підходить до двозначної позначки (що притаманно економікам, що розвиваються), апріорі позбавлене усякого сенсу. 5. Відсутність гарантій збереження пенсійних активів. Оскільки накопичувальні пенсійні програми функціонують протягом десятиліть, гарантії збереження пенсійних активів є головним чинником ставлення до них населення. За відсутності таких гарантій жодна програма не користуватиметься довірою населення, у той час

як довіра є наріжним каменем стабільності будь-якої фінансової системи, в тому числі й пенсійної.[23]

3.2. Напрями реформування пенсійної системи України

На сьогодні в Україні, розвиток пенсійного забезпечення є одним із найактуальніших питань в державі. Це пов'язано із кризою пенсійного забезпечення. До основних причин незадовільного пенсійного забезпечення відносяться:

- 1) неспроможність існуючої солідарної системи забезпечити гідний рівень життя пенсіонерів;
- 2) низький рівень заробітної платні;
- 3) демографічна причина [57] – рівень старіння населення України є найвищим в країнах Європи хоча й нижчим, ніж у більшості економічно розвинутих країн, але питома вага пенсіонерів у складі населення країни перевищує не тільки східноєвропейські, а й західноєвропейські стандарти [57].

Важливим для вдосконалення механізмів державного регулювання пенсійної системи є застосування гнучких підходів до формування пенсійної стратегії, поєднання традиційних заходів пенсійної політики зі специфічними для певної пенсійної системи, визначення часу, упродовж якого названі механізми зберігатимуть ефективність, зміна інструментарію пенсійної політики відповідно до змін її об'єкта [26].

Короткий аналіз стану пенсійної системи вказує на докорінні проблеми у її функціонуванні, а саме зростання навантаження на перший рівень системи пенсійного забезпечення, нерозвиненість третього рівня системи недержавного пенсійного забезпечення. Задля ефективного функціонування пенсійної системинеобхідний комплексний набір методів та важелів як економічного, так і правового, соціального впливу для створення підґрунтя дієвого менеджменту [38][49].

Щодо основних стовпів впровадження механізму діяльності пенсійної системислід зауважити, що у зв'язку із багатовимірністю побудови механізму

діяльності системи він багатогранний. Спочатку необхідно визначити сектори регулювання та формування складових механізму:

- сектор державного регулювання;
- сектор державного-приватного регулювання;
- сектор внутрішнього управління та ведення діяльності інститутів.

Кожному із секторів складових механізму пенсійної системи притаманний поділ на сегменти формування та управління механізмом діяльності. Тобто для більш кращого розуміння сектор державного регулювання безпосередньо визначає принципи та характер діяльності системи за допомогою набору важелів та інструментів управління й побудови, натомість у секторі внутрішнього управління здійснюється вже більш опосередковане трактування та впровадження механізму, як частковий результат для всієї пенсійної системи.

Переходячи безпосередньо до інструментів, важелів, прийомів побудови та підтримки діяльності, побудови механізму пенсійної системи у кожному вищезазначеному секторі, варто відзначити, що їх характеристика доволі різноманітна, оскільки інструменти впровадження механізму діяльності для сектору внутрішнього управління за масштабом впливу більш персоніфікований для окремих інститутів пенсійної системи. Інструменти побудови і підтримки механізму пенсійної системи, слід розглядати залежно від сектору, отже, інструменти побудови і підтримки механізму діяльності залежно від сектору державного регулювання системи поділяються на такі:

- 1) за характером побудови: правового, соціального та організаційно-економічного характеру;
- 2) за призначенням: регулювальні, роз'яснювальні та рекомендаційні;
- 3) за величиною (потужністю впливу) на суб'єктів: інструменти незначного і значного впливу.

Для сектору внутрішнього управління інструменти побудови системи будуть мати дещо інші ознаки, оскільки мають більш внутрішній характер впливу. Отже, існує потреба детально визначити їх характеристики:

- 1) за характером побудови: фінансово-економічного, стратегічно-управлінського та соціального характеру;
- 2) за призначенням аналогічні тим із сектором державного регулювання і визначають лише вплив на систему недержавного характеру, оскільки призначення кожних інструментаріїв деякою мірою універсальний;
- 3) за величиною, алогічні із сектором державного регулювання, але знову ж таки мають більш опосередкований характер;
- 4) за часовою характеристикою: на відміну від сектору державного регулювання інструменти побудови у секторі внутрішнього управління можуть мати часові рамки, тобто на час їх застосування може закладатись корисний строк впливу, тому вони можуть бути постійними, умовно-постійними, тимчасовими [38].

Для впровадження відповідного напрямку варто використати такі методи та напрями:

- 1) вибір напрямку діяльності. На початку функціонування та на час поточного функціонування певного недержавного інституту визначаються стратегічні засади діяльності, доцільність входження у систему тощо;
- 2) характер взаємодій із іншими учасниками. Кожен інститут визначає певною мірою рівень та характер взаємодії з іншими учасниками системи, а також окреслює певний вибір співпраці між учасниками.

Аналіз напрямів соціального характеру сектору внутрішнього регулювання інститутів виявив той факт, що саме недержавні інститути мають найвагоміший вплив на розвиток соціального напрямку функціонування механізму. Результативним фактором проведення ефективної роботи з боку інститутів є постійне зростання учасників системи та обізнаність громадян про діяльність і вигоди системи. Інструменти, підходи та методи ефективного впровадження відповідного напрямку мають різний характер, їх перелік невичерпний.

Фахівці давно обговорюють багато варіантів удосконалення системи пенсійного забезпечення. Головними з них є:

- підвищення пенсійного віку для жінок, що було застосовано декілька років тому;
- збільшення ставки внесків до пенсійного фонду;
- обмеження максимальних розмірів пенсій і пенсій працюючим пенсіонерам, дочасний вихід на пенсію тощо.

Проте жоден з них не є досконалим, саме тому і перебуває тільки на стадії обговорення [29].

Так, підвищення пенсійного віку мало б допомогти зменшити кількість пенсіонерів та збільшити обсяги надходження внесків, але водночас виникають проблеми з працевлаштуванням молоді та й самі пенсіонери від такого кроку не в захваті.

Збільшення ставки внесків також не вихід, адже демографічні прогнози свідчать, що через 40 років на одного працюючого в Україні припадатиме два пенсіонери і збільшення ставки не тільки не забезпечить Пенсійний фонд необхідною сумою надходжень, а ще й посилить «тінізацію» оплати праці та трудових відносин загалом [29].

Заборона працювати після досягнення пенсійного віку може спричинити істотну втрату кадрів, адже в Україні працює п'ята частина пенсіонерів і здебільшого це працівники галузі освіти та охорони здоров'я.

Крім того, існують й такі проблеми, які ускладнюють процесиреформування:

- недосконалість старої пенсійної системи;
- непослідовність в пенсійному законодавстві;
- відсутність правового поля додаткового пенсійного забезпечення;
- незначна різниця розмірів пенсій залежно від стажу роботи і величини заробітної плати;
- високе податкове навантаження на працівників і роботодавців;
- високі пенсійні внески при низьких розмірах пенсій;
- недостатні обсяги страхових внесків для пенсійного забезпечення [29].

Подолання зазначених проблем в сфері пенсійного забезпечення можна буде досягнути за рахунок:

- підвищення фінансової платоспроможності пенсійної системи;
- істотного зменшення неофіційної зайнятості та зменшення прихованого безробіття;
- підвищення рівня заробітної плати та зменшення рівня безробіття;
- заборони впровадження нових пільг, не підкріплених належним фінансуванням;
- раціонального перерозподілу видатків між Пенсійним фондом, Державним бюджетом та недержавними соціальними фондами [49].

Для покращення пенсійного забезпечення в Україні доцільно продовжувати роботу із вдосконалення пенсійного законодавства, особливо в частині впровадження другого рівня пенсійного страхування.

Також варто зменшити кількість пільг, створюючи окремі пенсійні програми для працівників шкідливих професій. Потрібно стимулювати працедавців покращувати умови праці для запобігання втраті здоров'я та продовження тривалості активного періоду життя працівників, ніж давати змогу виходу на пенсію раніше встановленого віку. Доцільно було б вдосконалити механізм індексації пенсій з метою підтримки купівельної спроможності доходів та запобігання бідності пенсіонерів.

Покращити рівень пенсійного забезпечення в країні допомогло б скасування мінімальної гарантованої пенсії, що стимулюватиме громадян відмовлятися від нелегальних зарплат та заборона раптового збільшення обсягу пенсій у час передвиборчої кампанії [49].

Також варто звернути увагу на те, чи достатньо обізнані пенсіонери у сфері пенсійного страхування.

Компанія «Aon Consulting» провела опитування більше, ніж 7500 працівників із 10 Європейських країн: Бельгії, Данії, Франції, Німеччини, Ірландії, Нідерландів, Норвегії, Іспанії, Швейцарії та Великої Британії.

Опитування показало, що урядові структури та роботодавці в усіх європейських країнах приділяють недостатньо уваги інформуванню громадськості про важливість пенсій у довгостроковій перспективі. Тільки 12% опитаних у

Великій Британії цікавляться пенсією. Французи та голландці також байдужі до пенсій. Це порівняно з 37% у Німеччині, що є найвищим показником у Європі, та третиною населення Бельгії (34%) та Швейцарії (33%).

Корисним для вдосконалення пенсійної системи України буде використання зарубіжного досвіду. Для цього слід ретельно проаналізувати та дослідити практику інших країн і обрати найоптимальніший варіант.

Інвестиційні аналітики компанії «Mercer» порівняли одинадцять провідних пенсійних систем з точки зору достатності пенсійних виплат, довгострокової стабільності, а також професійної добропорядності компонента приватного сектора. Це було розраховано на основі 40 показників, причому жодна система не отримала «оцінку А» (або величину індексу більше 80%).

Пенсійним системам Нідерландів, Австралії, Швеції та Канади було поставлено «оцінку В», зважаючи на те, що їх системи мають «ефективну структуру, але мають й елементи, які потребують удосконалення». Велика Британія, США та Сінгапур отримали в середньому «оцінку С» [28].

Згідно зі звітом «Mercer» це означає, що згадані системи мають певні хороші властивості, але водночас вони мають і недоліки, які необхідно усунути для забезпечення довгострокової стабільності. Німеччина, Китай та Чилі зайняли найнижчі місця, продемонструвавши «серйозні слабкості», які можуть наразити на небезпеку стабільність, якщо не приділити увагу вирішенню цих проблем. Жодна система не отримала «оцінки F».

Серйозним стратегічним кроком було вдосконалення інформації про ризики та оповіщення про потенційну небезпеку певних дій для оточуючого середовища та більше розкриття інформації. Наразі в Угорщині приватні фонди повинні розкривати причину отримання низьких доходів, а Австрія запровадила нове законодавство з розкриття інформації про винагороди керівництва фондів.

Підвищення вимог до пенсійних фондів також включає такі заходи, як підвищення рівня професійної підготовки членів правління (Німеччина), нові методи оцінки платоспроможності фондів (Норвегія), а також спробу вирішення такого давнього питання, як висока вартість адміністрування пенсійних фондів.

Запроваджено (або пов'язано з результатами діяльності керівника фонду) максимальний розмір його винагороди в Бельгії, Польщі, Латвії, Литві, Іспанії та Словаччині [28]. Система пенсійного забезпечення в Україні потребує вдосконалення як в цілому, так і за рівнями пенсійного страхування.

Для стабілізації солідарної пенсійної системи необхідно:

- наблизити пенсійний вік до європейських стандартів (65 років) для учасників II рівня пенсійної системи ;
- стимулювати більш пізній вихід на пенсію шляхом підвищення нормативної тривалості стажу з 20/25 років до 30/35 років з одночасним збільшенням коефіцієнта обліку кожного року наднормативного стажу або кожного року відтермінування виходу на пенсію;
- звільнити солідарну систему від невластивих для неї виплат (дострокові й пільгові пенсії);
- обмежити максимальний розмір пенсій, що виплачуються з солідарної системи або за рахунок коштів державного бюджету;
- здійснювати виплату пенсій за віком для всіх пенсіонерів, які працюють, у розмірах, визначених Законом про обов'язкове пенсійне страхування;
- поступово перерозподіляти частку внеску на пенсійне страхування від роботодавця до працівника;
- створення рівних умов індексації пенсій незалежно від закону, за яким призначена пенсія;
- скорочення пільг щодо дострокового виходу на пенсію й зі сплати внесків.

Для введення й розвитку накопичувальних складових пенсійної системи необхідно: уточнення умов запровадження II рівня (у т.ч. розмір внеску, оцінювання величини одного року стажу в солідарній системі для учасників дворівневої системи тощо); передання Пенсійному фонду України функцій збирання й адміністрування коштів 2 рівня пенсійної системи, ведення системи єдиних пенсійних рахунків; забезпечення можливості залучення приватних компаній для управління активами й спрямування внесків II рівня до недержавних пенсійних фондів за бажанням і вибором застрахованих осіб; забезпечення виплат

дострокових (підвищених) пенсій для особливих категорій професій, пов'язаних з ризиком для життя, за рахунок запровадження корпоративних (професійних) пенсійних схем; диверсифікованість схем приватного недержавного пенсійного страхування [57].

Для поліпшення адміністрування пенсійної системи необхідними є: удосконалення регулювання діяльності накопичувальних пенсійних фондів; розмежування страхових і невластивих страхуванню видатків, посилення цільового використання страхових коштів; забезпечення регулярної звітності фондів обов'язкового соціального страхування; регулярне інформування громадян про їхні права щодо виплат зі страхових фондів [57].

Також важливою частиною розвитку пенсійної системи в Україні є діджиталізація. На сьогодні створено безліч сучасних сервісів для клієнтів Пенсійного фонду (автопризначення пенсії, мобільний додаток, пенсійний калькулятор, електронна трудова книжка, кабінет страхувальника (роботодавця), SMS-інформування та інші). В умовах пандемії COVID-19 ці онлайн-сервіси виявилися досить актуальними, адже вони забезпечують якісний сервіс для всіх клієнтів Пенсійного фонду без візитів до його установ.

Отже, успішне завершення реформування пенсійної системи потребує розробки та створення стабільного політичного, економічного та регулятивного середовища в країні, організаційного об'єднання готівкового інтелектуального потенціалу вчених, провідних фахівців для роботи над проектами нормативно-правових актів з питань пенсійної реформи, підтримки макроекономічних показників, забезпечення стабільності валюти, низького рівня безробіття тощо.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

На сучасному етапі пенсійна система України знаходиться на етапі реформування та потребує коригування системи з урахуванням досвіду європейських країн. Реалізація пенсійної реформи має враховувати залежність пенсійної системи від історичних традицій, стану національної економіки, суспільства, пріоритетних напрямів соціальної політики.

Також доцільно було б розробити Стратегію розвитку моделі державного управління пенсійної системи в Україні, визначивши інституційну структуру державного управління пенсійної системи (в т. ч. і накопичувальної пенсійної системи), де будуть чітко визначені цілі, функції, оцінка, аналіз і контроль управлінської діяльності пенсійної системи в Україні з урахуванням європейського досвіду.

Пенсійна система України пройшла значний шлях від зародження до сьогодення. Реформування системи пенсійного забезпечення має принести чималі покращення для пенсіонерів і системи в цілому.

У планах Уряду України – запуск механізму солідарної пенсії в комплексі з добровільним пенсійним страхуванням, яке повинно стати невід'ємною частиною всієї пенсійної системи в країні.

Основу пенсійної системи в Україні складає система державного пенсійного забезпечення, яка охоплює всіх непрацездатних осіб похилого віку, інвалідів, осіб, які втратили годувальника, виплати, яким провадяться у формі пенсій, надбавок та підвищень до пенсії, компенсаційних виплат, додаткових пенсій відповідно до законів України «Про пенсійне забезпечення», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Враховуючи те, що система пенсійного страхування є складовою загальної фінансової системи країни, вона функціонує на основі єдиних макроекономічних показників розвитку України, зокрема таких як демографічна ситуація. Стан використання трудового потенціалу, досягнутий рівень розвитку економіки і соціальної сфери та інших чинників, а також очікуваних тенденцій зміни цих чинників у перспективі.

Пенсійну систему слід розглядати як вид демографічних інвестицій ще, й тому, що вона визначає якість життя непрацездатного населення. Низький рівень пенсійного забезпечення також впливає на рівень народжуваності, обумовлений необхідністю для середнього покоління утримувати не тільки дітей, а й батьків. Пенсійне забезпечення безпосередньо впливає на тривалість життя не тільки в постродослідному періоді, але і в більш 70 молодому віці. Доступність та надійність пенсійного забезпечення багато в чому визначають не тільки трудових, але й життєвим поведінкою населення, оскільки формують суспільне уявлення про життя в пенсійному віці. Якщо вихід на пенсію асоціюється з бідністю та соціальною ізоляцією, згасає мотивація до здорового способу життя та поведінки, орієнтованого на збереження здоров'я.

Дослідження свідчать, що поряд з певними позитивними результатами пенсійної реформи продовжує залишатися багато невирішених проблем. До цього часу не створено належних умов функціонування нової пенсійної системи.

Така ситуація склалася через фінансову незбалансованість Пенсійного фонду, відсутність зв'язку між розміром пенсії та страховими внесками протягом трудової діяльності, неналежного розвитку накопичувального пенсійного забезпечення тощо.

Запровадження недержавного пенсійного забезпечення є одним з основних завдань та важливих кроків реформування системи пенсійного забезпечення України. Створення законодавчих передумов функціонування інститутів додаткового, добровільного пенсійного забезпечення є нагальною вимогою часу та необхідною умовою існування ефективної, соціально справедливої системи відносин у сфері соціального забезпечення населення.

Старіння населення є однією з найбільш серйозних проблем, яку переживають пенсійні системи в усьому світі. Слід зазначити, що зв'язок між демографічним розвитком та пенсійним забезпеченням є двосторонньою, оскільки явище демографічного переходу до сучасного типу відтворення населення в значній мірі обумовлено змінами в соціальній парадигмі.

Для успішного завершення реформування пенсійної системи необхідно розробити та створити стабільні політичне, економічне та регулятивне середовища в країні, організаційне об'єднання готівкового інтелектуального потенціалу вчених, провідних фахівців для роботи над проектами нормативноправових актів з питань пенсійної реформи, підтримувати макроекономічні показники, забезпечити стабільність валюти, низький рівень безробіття тощо.

Щодо другого рівня системи пенсійного забезпечення, то ще точно не відомо коли він запрацює, але перед його впровадженням слід звернути увагу на всі нюанси та тонкощі за для того, щоб у майбутньому реформування принесло лише позитивні результати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України Про недержавне пенсійне забезпечення від 09.07.2003 № 1057-IV[Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/go/1057-15>
2. Звіт про виконання бюджету за 2015 рік [Електронний ресурс] // Пенсійний фонд України. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/>
3. Звіт про виконання бюджету за 2016 рік [Електронний ресурс] // Пенсійний фонд України. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/>
4. Звіт про виконання бюджету за 2017 рік [Електронний ресурс] // Пенсійний фонд України. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/>
5. Звіт про виконання бюджету за 2018 рік [Електронний ресурс] // Пенсійний фонд України. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/>
6. Звіт про виконання бюджету за 2019 рік [Електронний ресурс] // Пенсійний фонд України. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/>
7. Пояснювальна записка до проекту Закону України Про внесення змін до деяких законів України щодо накопичувальної системи державного пенсійного страхування від 16.01.2020 року №2683-1 [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/GI01203A.html
8. Про управління соціальним страхуванням в Українській РСР: Постанова Ради Міністрів Української РСР № 25 від 11.02.1991 р [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
9. Про затвердження бюджету Пенсійного фонду України на 2020 рік[Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>
10. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України: постанова Кабінету Міністрів України від 23 липня 2014 р. № 280 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-%D0%BF>.
11. Бойко М.Д. Право пенсійного забезпечення в Україні. Навч. посіб. Курс лекцій. – К.: Олан, 2005. – 368 с.
12. Бондалетова Т. О. Етапи становлення системи пенсійного забезпечення України / Т. О. Бондалетова, А. С. Харченко // Інновації та традиції в сучасній

науковій думці [Текст] : матер. третьої міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (21-23 серпня). - Вінниця : [б. в.], 2014. - С. 36 - 42.

13. Бровенко М. О. Проблеми та перспективи розвитку системи соціального страхування в Україні // Фінанси, 2009. – С. 56.

14. Громадська думка, пенсійна реформа та ставлення до пенсії в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: file:///C:/Documents%20and%20Settings/koval/Мои%20документы/Pension_Survey_March2018_ua.pdf

15. Гуменюк В. Модель пенсійної реформи: без конфліктів на користь малозабезпечених / В. Гуменюк // Економіст. – 2011. – № 2. – С. 6-7.

16. Дідковська Т. О. Поняття та сутність пенсійного забезпечення в Україні: Сучасні реалії та перспективи розвитку / Т. О. Дідковська // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 253–257.

17. Зайчук Б.О. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : [навч. посіб. стосовно студ. вищ. навч. закл.] / [Б.О. Зайчук, О.Б. Зарудний, С.Б. Березіна, В.Т. Александров, С.М. Недбаєва]. – К. : АВТ, 2005. – 244 с.

18. Зайчук Б. О. Система пенсійного забезпечення: сьогодні і завтра / Б. О. Зайчук // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №8. – С. 20– 21.

19. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.nas.gov.ua

20. Інформації про чистий номінальний інвестиційний дохід НПФ (за вирахуванням витрат на оплату послуг) на 3-му рівні до 30.09.2013 немає [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-serednozvazhenyi-pokaznyk-zminy-chystoi-vartosti-odnytsiensiinykh-aktyviv.html>

21. Історичні аспекти розвитку пенсійної системи, передумови та мета створення Пенсійного фонду / Про Пенсійний фонд // Пенсійний фонд України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art_id=208504&cat_id=95711.

22. Кириленко О. П. Розвиток державного пенсійного страхування в умовах пенсійної реформи: монографія / О. П. Кириленко, Б. С. Малиняк та ін. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 350 с.
23. Коваль О.П. Щодо запровадження індивідуальних пенсійних рахунків [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-11/analit-koval-social-policy-4-2019.pdf>
24. Кравченко М.В. Накопичувальна пенсійна система як інструмент соціального захисту громадян / М.В. Кравченко [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/dutp/2010_1/txts/10kmvszg.pdf.
25. Левицька С.О., Галашко С.І. Пенсійна реформа як один з напрямів забезпечення сталого розвитку країни / С.О. Левицька, С.І. Галашко //Збірник наукових праць: Випуск XVI, № 3. – Київ, СЕУ / Рівне, НУВГП, 2010. – С. 158–168.
26. Линдюк О. А. Шляхи удосконалення механізмів державного регулювання фінансового забезпечення пенсійної системи України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lyndiuk.pdf>
27. Лібанова, Е.М. Пенсійна реформа в умовах кризи / Е.М. Лібанова // Праця і зарплата. - 2013. - № 45(673). - С. 4-5.
28. МакТаггарт Г. Досвід реформування пенсійної системи у країнах Східної Європи та СНД у порівнянні з проведенням пенсійної реформи в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу:www.pension.kiev.ua/files/dosvid-porivn-Ukr.pdf
29. МВФ: Введение накопительной пенсионной системы в Украине является преждевременным // Фокус, 18.04.2017. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://focus.ua/economics/370721>
30. Мелешко О.В. Історіографія виникнення сучасної системи пенсійного забезпечення як виду соціального захисту населення / О. В. Мелешко // Вісник СНАУ. Серія «Економіка і менеджмент». – 2008. – Вип. 12/1(33). – С. 115–120.

31. Міжнародна організація праці радить Україні поки не вводити накопичувальну пенсійну систему//Економічна правда, 24.10.2019. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://www.epravda.com.ua/news/2019/10/24/652914/>
32. Мохова Ю.Л. Стан та перспективи розвитку системи пенсійного забезпечення в Україні// Молодий вчений №1(53). – 2018. – С. 468-471.
33. Недержавне пенсійне забезпечення в Україні: оцінка та рекомендації. Проект USAID «трансформація фінансового сектору» [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://www.fst-ua.info/wpcontent/uploads/2019/07/Voluntary_Private_Pensions_in_Ukraine-Assessment_jul2019_ua.pdf
34. Нечай А. Накопичувальна система: коли запрацює другий рівень// Уряд. кур'єр. – 2009. – 26 верес. – № 177. – С. 10.
35. Овчаренко Я. І. Аналіз системи загальнообов'язкового пенсійного страхування [Електронний ресурс] / Я. І. Овчаренко // Ефективна економіка. – 2016. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4927>.
36. Оліярник В. В. Оцінка стану недержавного пенсійного забезпечення в Україні та перспективи його розвитку. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техн. пр. Вип. 18.9. Львів. 2008. С.174–180.
37. Очерк истории медицинского страхования и страховой медицины на юге Украины [Електронний ресурс]. - Режим доступа : www.medicine.ck.ua
38. Павлів В. В., Федун І.Л. Побудова механізму функціонування систем недержавного пенсійного забезпечення. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://global-national.in.ua/archive/13-2016/32.pdf>
39. Пенсійна реформа [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://www.kmu.gov.ua>
40. Пенсійна реформа: МОП рекомендує Україні не рухатися вперед з приватизацією пенсій / Бюро МОП для країн ЦСЄ, Будапешт, 16.01.2019 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.ilo.org/budapest/whats-new/WCMS_662968/lang--en/index.htm

41. Пенсійні фонди у світі[Електронний ресурс]. - Режим доступу:https://knpf.bank.gov.ua/uchasnykam/baza_znan/pensiini_fondy_u_sviti.html
42. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.2018, Нацкомфінпослуг [Електронний ресурс]. - Режим доступу:https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/NPF/NPF_IV_kv%202018.pdf
43. Прилипко С. М. Пенсійне страхування в Україні / С. М. Прилипко // Проблеми законності : респ. міжвідом. наук. зб. – Харків, 2001. – Вип. 51. – С. 170–177.
44. Реха К.Х. Сучасні проблеми та напрями реформування пенсійного забезпечення України // матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Модернізація фінансово-кредитної системи України: виклики глобалізації» (2017 року). – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. – С. 345-348.
45. Світовий досвід пенсійних систем[Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://ks-rda.gov.ua/info/pfu/13672>
46. Скасування приватизації пенсій: Перебудова державних пенсійних систем в Східній Європі та Латинській Америці // Матеріали Національного тристороннього круглого столу з питань загальнообов'язкового пенсійного забезпечення другого рівня в Україні. – Київ, 4 грудня 2018 р
47. Становлення та розвиток національної пенсійної системи [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://pensia.ua>
48. Ткаченко Н.М. Пенсійне забезпечення, право на пенсію, розміри,нарахування , пенсійна реформа. – Київ, 2018. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://cyberleninka.ru/article/n/pensiynne-zabezpechennya-pravo-na-pensiyurozmiri-narahuvannya-pensiyna-reforma>
49. Ткаченко Л. Пенсійна система та пенсійна реформа в Україні / Л. Ткаченко; Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. — Київ, 2018[Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/14044.pdf>.

50. Ткаченко Л. Г. Побудова багаторівневої пенсійної системи як напрям національної пенсійної реформи / Л. Г. Ткаченко // Економіка України. – 2012. – № 8. – С. 16-22.
51. У Світовому банку порадили відкласти запровадження накопичувальних пенсій//Економічна правда, 10.04.2018. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://www.epravda.com.ua/news/2018/04/10/635865/>
52. Федорець М. Г. Сучасний стан та основні напрями реформування пенсійної системи в Україні] / М. Г. Федорець, О. А. Куліш // Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/1484/1513>.
53. Філоненко О. А. Шляхи оптимізації стратегічних напрямів та механізмів державного регулювання системи пенсійного забезпечення / О. А. Філоненко // Наукові праці. Державне управління. – 2014. – Т. 242 (№ 230). [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://official.chdu.edu.ua/article/view/60534>.
54. Цирфа Г. Пенсійна система сьогодні і завтра / Г. Цирфа // Дзеркало тижня. – 2008. – № 1.
55. Хемій Г. Фінансова стійкість системи державного пенсійного страхування України / Г. Хемій // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2014. – Вип. 3. – С. 88-94.
56. Хохлов В. Лібертаріанський погляд: чому соціальна держава – найбільше зло для України [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/columns/2018/10/25/7196216/>
57. Шумило М. М. Сучасний стан та перспективи розвитку системипенсійного забезпечення в Україні (за матеріалами науковогоповідомлення на засіданні Президії НАН України 21 грудня 2016 р.)/ М.Шумило // Вісник Національної академії наук України. — 2017. — № 2.— С. 76—87.

ДОДАТКИ

Додаток А

Звіт про виконання показників бюджету Пенсійного фонду України за 2019 рік(тис.грн.)

	Затверджено бюджетом (зі змінами)	Фактично виконано	Відхилення	
			+,-	%
Залишок власних коштів на початок року	98 612,8	98 715,5	102,7	100,1%
Д О Х О Д И :				
власні доходи, усього	245 798 622,7	241 752 434,5	-4 046 188,2	98,4%
у тому числі:				
сума єдиного внеску, розподілена на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	240 233 339,6	236 262 021,8	-3 971 317,8	98,3%
кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених особам, які працювали на роботах за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України	3 308 548,9	3 337 816,1	29 267,2	100,9%
кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених особам, які працювали на роботах за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України, а також працівникам, зайнятим на інших посадах, що дають право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах	1 991 337,3	1 871 179,8	-120 157,5	94,0%
кошти, сплачені банками за користування тимчасово вільними коштами Пенсійного фонду України, та інші власні доходи	130 272,6	153 508,5	23 235,9	117,8%
кошти на виплату пенсій іноземним пенсіонерам, які проживають на території України	135 124,3	127 908,3	-7 216,0	94,7%
Усього власних доходів з урахуванням залишку	245 897 235,5	241 851 150,0	-4 046 085,5	98,4%
кошти Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених	181 770 145,6	181 770 145,6	0,0	100,0%

за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду, з яких:					
	погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішеннями суду	100 000,0	100 000,0	0,0	100,0%
	кошти Державного бюджету України на відшкодування витрат ПАТ “Укрпошта” за надання послуг, пов’язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню	500 000,0	500 000,0	0,0	100,0%
	кошти Державного бюджету України на виплату пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг у готівковій формі	10 836 056,0	10 835 400,8	- 655,2	100,0%
У С Ь О Г О Д О Х О Д І В		439 003 437,1	434 956 696,4	-4 046 740,7	99,1%
	позика для покриття тимчасових касових розривів, пов’язаних з виплатою пенсій		1 148 363,6	1 148 363,6	
В И Д А Т К И:					
	за рахунок власних доходів, усього	303 492 923,5	303 105 991,3	-386 932,2	99,9%
у тому числі на:					
-	пенсійне забезпечення осіб, пенсію яким призначено відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”	282 936 068,5	282 505 983,1	-430 085,4	99,8%
-	виплату пенсій, призначених згідно з іншими законодавчими актами в частині розміру пенсії, на яку особа має право відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”	3 424 434,5	3 275 332,9	-149 101,6	95,6%
-	пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу в частині розміру пенсії із солідарної системи відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”	5 491 296,4	5 807 261,7	315 965,3	105,8%
-	виплату щомісячної цільової грошової допомоги на прожиття згідно із Законом України “Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни”	71 355,3	68 381,3	-2 974,0	95,8%
-	пенсійне забезпечення осіб, які проживають за кордоном, та іноземних пенсіонерів	232 769,7	209 900,2	-22 869,5	90,2%

–	розрахунково-касове обслуговування і плату за підкріплення готівкою виплати пенсії та грошової допомоги	91 915,2	53 494,4	-38 420,8	58,2%
–	фінансування адміністративних витрат, пов'язаних із виконанням функцій, покладених на органи Пенсійного фонду України	5 349 762,6	5 339 849,0	-9 913,6	99,8%
–	оплату послуг з виплати та доставки пенсій із солідарної системи	1 139 839,5	1 090 306,9	-49 532,6	95,7%
–	погашення позик, наданих з єдиного казначейського рахунка у 2018 році	4 755 481,8	4 755 481,8	0,0	100,0%
	за рахунок коштів Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, з урахуванням витрат, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсійних виплат, з яких:	123 774 858,5	121 500 927,4	-2 273 931,1	98,2%
	погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішеннями суду	100 000,0	100 000,0	0,0	100,0%
	оплата послуг з виплати та доставки пенсійних виплат	475 685,2	394 645,2	-81 040,0	83,0%
	за рахунок коштів Державного бюджету України на відшкодування витрат ПАТ “Укрпошта” за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню	500 000,0	500 000,0	0,0	100,0%
	за рахунок коштів Державного бюджету України на виплату пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг у готівковій формі	10 836 056,0	10 835 392,9	- 663,1	100,0%
	У С Ь О Г О В И Д А Т К І В	438 603 838,0	435 942 311,6	-2 661 526,4	99,4%
	Залишок власних коштів на кінець року	399 599,1	162 748,4	-236 850,7	40,7%

Додаток Б

Звіт про виконання показників бюджету Пенсійного фонду України за 2018 рік(тис.грн.)

	Затверджено бюджетом (зі змінами)	Фактично виконано	Відхилення	
			+, -	%
Залишок власних коштів на початок року	1 772 540,9	1 772 540,9	0,0	100,0%
Д О Х О Д И :				
власні доходи, усього	206 921 338,8	202 084 291,9	-4 837 046,9	97,7%
у тому числі:				
сума єдиного внеску, розподілена на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	201 714 781,4	196 854 722,0	-4 860 059,4	97,6%
кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених особам, які працювали на роботах за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України	3 126 330,0	3 147 817,4	21 487,4	100,7%
кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених особам, які працювали на роботах за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України, а також працівникам, зайнятим на інших посадах, що дають право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах	1 858 754,5	1 827 783,4	-30 971,1	98,3%
кошти, сплачені банками за користування тимчасово вільними коштами Пенсійного фонду України, та інші власні доходи	117 671,4	131 433,6	13 762,2	111,7%
кошти на виплату пенсій іноземним пенсіонерам, які проживають на території України	103 801,5	122 535,5	18 734,0	118,0%
Усього власних доходів з урахуванням залишку	208 693 879,7	203 856 832,8	-4 837 046,9	97,7%

кошти Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду України, у тому числі:	150 090 990,1	150 090 990,1	0,0	100,0%
на пенсійне забезпечення військовослужбовців, виплату пенсій, надбавок і підвищень, призначених за різними пенсійними програмами, покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду України	129 492 065,5	131 573 505,5	2 081 440,0	101,6%
сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за деякі категорії застрахованих осіб та покриття недоотриманої суми коштів від застосування розміру єдиного внеску, передбаченого частинами тринадцятою і чотирнадцятою статті 8 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування"	20 548 924,6	18 510 832,2	-2 038 092,4	90,1%
погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішеннями суду	50 000,0	6 652,4	-43 347,6	13,3%
Кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	0,0	0,1	0,1	
У С Ь О Г О Д О Х О Д І В	358 784 869,8	353 947 823,0	-4 837 046,8	98,7%
позика для покриття тимчасових касових розривів, пов'язаних з виплатою пенсій		4 755 481,8	4 755 481,8	
В И Д А Т К И:				
за рахунок власних доходів, усього	254 230 341,9	259 166 685,1	4 936 343,2	101,9%
у тому числі на:				
– пенсійне забезпечення осіб, пенсію яким призначено відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	237 174 768,3	244 651 962,4	7 477 194,1	103,2%
– виплату пенсій, призначених згідно з іншими законодавчими актами в частині розміру пенсії, на яку особа має право відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	6 115 843,0	3 789 492,9	-2 326 350,1	62,0%

–	пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу в частині розміру пенсії із солідарної системи відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”	5 079 059,3	4 916 820,2	-162 239,1	96,8%
–	виплату щомісячної цільової грошової допомоги на прожиття згідно із Законом України “Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни”	81 734,4	67 519,1	-14 215,3	82,6%
–	пенсійне забезпечення осіб, які проживають за кордоном, та іноземних пенсіонерів	195 653,9	193 617,4	-2 036,5	99,0%
–	розрахунково-касове обслуговування і плату за підкріплення готівкою виплати пенсії та грошової допомоги	79 453,8	81 672,6	2 218,8	102,8%
–	фінансування адміністративних витрат, пов’язаних із виконанням функцій, покладених на органи Пенсійного фонду України, в тому числі:	5 503 829,2	5 465 600,5	-38 228,7	99,3%
	на оплату послуг з виплати та доставки пенсій, призначених відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”	1 049 466,4	1 014 210,0	-35 256,4	96,6%
	за рахунок коштів Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами з урахуванням витрат, пов’язаних з виплатою та доставкою пенсійних виплат	104 454 672,2	99 437 904,2	-5 016 768,0	95,2%
	у тому числі погашення заборгованості з пенсійних виплат за рішеннями суду	50 000,0	5 947,6	-44 052,4	11,9%
У С Ь О Г О В И Д А Т К І В		358 685 014,1	358 604 589,3	-80 424,8	100,0%
Залишок власних коштів на кінець року		99 855,7	98 715,5	-1 140,2	98,9%

Додаток В

Звіт про виконання показників бюджету Пенсійного фонду України за 2017 рік(тис.грн.)

	Затверджено бюджетом (зі змінами)	Фактично виконано	Відхилення	
			+,-	%
Залишок коштів на початок року	840 600,0	870 048,9	29 448,9	103,5%
Д О Х О Д И :				
власні надходження, усього	161 981 083,1	158 910 141,9	-3 070 941,2	98,1%
у тому числі:				
сума єдиного внеску, розподілена на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	156 402 109,1	154 300 701,4	-2 101 407,7	98,7%
кошти, сплачені банками за користування тимчасово вільними коштами Пенсійного фонду України	65 953,9	45 970,3	-19 983,6	69,7%
кошти на виплату різниці у пенсійному забезпеченні наукових (науково-педагогічних) працівників інших наукових установ, організацій, підприємств та вищих навчальних закладів	46 608,1	28 295,3	-18 312,8	60,7%
кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених відповідно до пункту "а" частини першої статті 13 Закону України "Про пенсійне забезпечення"	3 523 419,7	2 608 661,3	-914 758,4	74,0%
кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених відповідно до пунктів "б"- "з" частини першої статті 13 Закону України "Про пенсійне забезпечення"	1 759 886,3	1 729 132,2	-30 754,1	98,3%
кошти на виплату пенсій іноземним пенсіонерам, які проживають на території України	92 967,4	107 339,4	14 372,0	115,5%
інші надходження	90 138,6	90 042,0	-96,6	99,9%
Усього власних надходжень з урахуванням залишку	162 821 683,1	159 780 190,8	-3 041 492,3	98,1%
кошти Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду України	133 458 626,3	133 458 626,3	0,0	100,0%
кошти Державного бюджету України на компенсацію роботодавцю частини фактичних витрат, пов'язаних із сплатою єдиного внеску	1 400,0	1 037,4	-362,6	74,1%

на загальнообов'язкове державне соціальне страхування					
Кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	0,0	13,4	13,4		
Кошти Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	0,0	19,4	19,4		
У С Ь О Г О Д О Х О Д І В	296 281 709,4	293 239 887,3	-3 041 822,1		99,0%
В И Д А Т К И:					
за рахунок власних надходжень, усього	228 289 426,4	226 675 672,6	-1 613 753,8		99,3%
у тому числі на:					
– пенсійне забезпечення осіб, пенсія яким призначена відповідно до Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”	214 646 123,6	213 297 728,2	-1 348 395,4		99,4%
– виплату пенсій, призначених згідно з іншими законодавчими актами в частині розміру пенсії, на яку особа має право відповідно до Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”	5 345 426,8	4 799 859,0	-545 567,8		89,8%
– виплату різниці у пенсійному забезпеченні наукових (науково-педагогічних) працівників інших наукових установ, організацій, підприємств та вищих навчальних закладів	82 932,5	41 251,8	-41 680,7		49,7%
– виплату щомісячної цільової грошової допомоги на прожиття згідно із Законом України “Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни”	91 808,9	75 507,0	-16 301,9		82,2%
– пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу в частині розміру пенсії із солідарної системи відповідно до Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”	4 368 535,9	4 698 685,9	330 150,0		107,6%
– пенсійне забезпечення осіб, які проживають за кордоном, та іноземних пенсіонерів	149 137,5	170 287,3	21 149,8		114,2%
– розрахунково-касове обслуговування та плату за підкріплення готівкою виплати пенсії і грошової допомоги	79 461,2	70 040,6	-9 420,6		88,1%
– фінансування адміністративних виплат, пов'язаних з виконанням функцій, покладених на органи Пенсійного фонду України	3 526 000,0	3 522 312,8	-3 687,2		99,9%

за рахунок коштів Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвишень до пенсій, призначених за пенсійними програмами	67 139 483,5	64 790 631,6	-2 348 851,9	96,5%
за рахунок коштів Державного бюджету України на компенсацію роботодавцю частини фактичних витрат, пов'язаних із сплатою єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	1 400,0	1 037,4	- 362,6	74,1%
за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	0,0	4,8	4,8	
У С Ъ О Г О В И Д А Т К І В	295 430 309,9	291 467 346,4	-3 962 963,5	98,7%
Залишок коштів на кінець року	851 399,5	1 772 540,9	921 141,4	208,2%

Додаток Г

Звіт про виконання показників бюджету Пенсійного фонду України за 2016
рік(тис.грн.)

	Затверджено бюджетом (зі змінами)	Фактично виконано	Відхилення	
			+,-	%
Залишок коштів на початок року	840 600,0	867 769,4	27 169,4	103,2%
Д О Х О Д И :				
власні надходження, усього	109 967 928,4	111 706 564,7	1 738 636,3	101,6%
у тому числі:				
сума єдиного внеску, розподілена на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	105 371 083,1	107 148 030,3	1 776 947,2	101,7%
кошти, сплачені банками за користування тимчасово вільними коштами Пенсійного фонду України	56 038,0	55 867,6	- 170,4	99,7%
кошти на виплату різниці у пенсійному забезпеченні наукових працівників, що відшкодовується за рахунок коштів державних небюджетних і недержавних підприємств та установ	44 139,4	46 147,6	2 008,2	104,5%
кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених відповідно до пункту "а" частини першої статті 13 Закону України "Про пенсійне забезпечення"	2 634 670,5	2 572 263,2	-62 407,3	97,6%
кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених відповідно до пунктів "б-з" частини першої статті 13 Закону України "Про пенсійне забезпечення"	1 695 072,1	1 662 397,6	-32 674,5	98,1%
кошти на виплату пенсій іноземним пенсіонерам, які проживають на території України	88 140,6	96 502,2	8 361,6	109,5%
інші надходження	78 784,7	125 356,2	46 571,5	159,1%
Усього власних надходжень з урахуванням залишку	110 808 528,4	112 574 334,1	1 765 805,7	101,6%
Кошти Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду України	142 586 226,6	142 586 226,6	0,0	100,0%
Кошти Державного бюджету України на компенсацію роботодавцю частини фактичних	1 400,0	1 400,0	0,0	100,0%

витрат, пов'язаних із сплатою єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування					
Кошти Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності (стаття 25 Закону України "Про Державний бюджет України на 2016 рік")		1 500 000,0	1 500 000,0	0,0	100,0%
Кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття		10 448,6	6 693,2	-3 755,4	64,1%
Кошти Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань		0,0	218,5	218,5	x
У С Ь О Г О Д О Х О Д І В з урахуванням залишку		254 906 603,6	256 668 872,4	1 762 268,8	100,7%
	надана позика	0,0		0,0	
У С Ь О Г О Д О Х О Д І В з урахуванням позики		269 067 225,9	266 535 578,7	-2 531 647,2	99,1%
	позика для покриття тимчасових касових розривів, пов'язаних з виплатою пенсій	0,0	-2 350 317,0	-2 350 317,0	x
В И Д А Т К И:					
за рахунок власних надходжень, усього		199 564 846,2	202 095 626,6	2 530 780,4	101,3%
у тому числі на:					
-	пенсійне забезпечення осіб, пенсія яким призначена відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	188 064 222,4	190 638 561,2	2 574 338,8	101,4%
-	виплату пенсій, призначених згідно з іншими законодавчими актами в частині розміру пенсії, на яку особа має право відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	5 067 016,1	4 851 312,3	-215 703,8	95,7%
-	виплату різниці у пенсійному забезпеченні наукових працівників, що відшкодовується за рахунок коштів державних небюджетних і недержавних підприємств та установ	83 043,8	72 880,1	-10 163,7	87,8%
-	виплату щомісячної цільової грошової допомоги на прожиття згідно із Законом України "Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни"	99 693,6	79 963,1	-19 730,5	80,2%
-	пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу в частині розміру пенсії із солідарної системи відповідно до Закону України	3 614 100,7	3 840 566,1	226 465,4	106,3%

	“Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”				
–	пенсійне забезпечення осіб, які проживають за кордоном, та іноземних пенсіонерів	133 433,6	145 997,5	12 563,9	109,4%
–	розрахунково-касове обслуговування та оплату за підкріплення готівкою виплати пенсії і грошової допомоги	101 792,2	68 768,6	-33 023,6	67,6%
–	фінансування адміністративних виплат, пов’язаних з виконанням функцій, покладених на органи Пенсійного фонду України	2 401 543,8	2 397 577,7	-3 966,1	99,8%
	за рахунок коштів Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами	54 489 308,8	51 344 928,1	-3 144 380,7	94,2%
	за рахунок коштів Державного бюджету України на компенсацію роботодавцю частини фактичних витрат, пов’язаних із сплатою єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування	1 400,0	1 400,0	0,0	100,0%
	за рахунок коштів Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	10 448,6	6 551,8	-3 896,8	62,7%
	У С Ь О Г О В И Д А Т К І В	254 066 003,6	253 448 506,5	-617 497,1	99,8%
	Залишок коштів на кінець року	840 600,0	870 048,9	29 448,9	103,5%

Звіт про виконання показників бюджету Пенсійного фонду України за 2015 рік(тис.грн.)

	Затверджено бюджетом	Фактично виконано	Відхилення	
			+,-	%
Залишок коштів на початок року	1 720 700,0	1 767 765,1	47 065,1	102,7%
Д О Х О Д И :		264 767 813,6		
власні надходження, усього	172 457 231,5	169 873 912,9	-2 583 318,6	98,5%
у тому числі:				
сума єдиного внеску, розподілена на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	168 082 000,0	165 366 879,4	-2 715 120,6	98,4%
кошти, сплачені банками за користування тимчасово вільними коштами Пенсійного фонду України	29 289,5	61 011,9	31 722,4	208,3%
кошти на виплату різниці у пенсійному забезпеченні наукових працівників, що відшкодовується за рахунок коштів державних небюджетних і недержавних підприємств та установ	43 826,5	46 036,6	2 210,1	105,0%
кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій працівникам, зайнятим на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1	2 584 084,4	2 425 650,9	-158 433,5	93,9%
кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій працівникам, зайнятим повний робочий день на роботах із шкідливими і важкими умовами праці за списком №2	1 562 991,8	1 677 133,8	114 142,0	107,3%
кошти на виплату пенсій іноземним пенсіонерам, які проживають на території України	53 370,0	82 562,4	29 192,4	154,7%
інші надходження	101 669,3	214 637,9	112 968,6	211,1%
Усього власних доходів з урахуванням залишку	174 177 931,5	171 641 678,0	-2 536 253,5	98,5%
кошти Державного бюджету України, усього	94 811 551,5	94 811 551,5	0,0	100,0%
у тому числі:				

– дотація на виплату пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами	63 052 284,5	63 052 284,5	0,0	100,0%
– покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду України для виплати пенсій	31 759 267,0	31 759 267,0	0,0	100,0%
кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	77 742,9	75 050,7	-2 692,2	96,5%
кошти Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань	0,0	7 298,5	7 298,5	0,0%
У С Ь О Г О Д О Х О Д І В з урахуванням залишку	269 067 225,9	266 535 578,7	-2 531 647,2	99,1%
надана позика	0,0		0,0	
У С Ь О Г О Д О Х О Д І В з урахуванням позики	269 067 225,9	266 535 578,7	-2 531 647,2	99,1%
В И Д А Т К И:				
за рахунок власних надходжень, усього	211 620 219,0	210 766 584,0	-853 635,0	99,6%
у тому числі на:				
– пенсійне забезпечення осіб, пенсія яким призначена відповідно до Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”	200 710 217,0	199 299 516,9	-1 410 700,1	99,3%
– виплату пенсій, призначених згідно з іншими законодавчими актами в частині розміру пенсії, на яку особа має право відповідно до Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”	5 013 926,3	5 299 368,8	285 442,5	105,7%
– виплату різниці у пенсійному забезпеченні наукових працівників, що відшкодовується за рахунок коштів державних небюджетних і недержавних підприємств та установ	86 833,3	82 503,7	-4 329,6	95,0%
– виплату щомісячної цільової грошової допомоги на прожиття згідно із Законом України “Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни”	105 421,4	93 312,3	-12 109,1	88,5%
– пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу в частині розміру пенсії із солідарної системи відповідно до Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”	3 134 532,7	3 440 646,8	306 114,1	109,8%

– пенсійне забезпечення осіб, які проживають за кордоном, та іноземних пенсіонерів	102 257,3	123 265,1	21 007,8	120,5%
– розрахунково-касове обслуговування та плату за підкріплення готівкою виплати пенсії і грошової допомоги	109 038,1	73 507,1	-35 531,0	67,4%
– керівництво та управління у сфері пенсійного забезпечення	2 245 652,7	2 243 526,1	-2 126,6	99,9%
– виготовлення пенсійних посвідчень та документів, що підтверджують статус застрахованої особи	2 623,8	2 172,6	- 451,2	82,8%
– виготовлення бланків, виплатних відомостей для виконання функцій з призначення та виплати пенсій	39 785,5	39 749,7	-35,8	99,9%
– створення програмно-технічного забезпечення системи інформаційно-аналітичної підтримки органів Пенсійного фонду України	69 930,9	69 014,9	- 916,0	98,7%
за рахунок коштів Державного бюджету України, усього	55 648 564,0	54 832 829,9	-815 734,1	98,5%
у тому числі на:				
– виплату пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами	55 648 564,0	54 832 829,9	-815 734,1	98,5%
за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття	77 742,9	68 395,4	-9 347,5	88,0%
У С Ь О Г О В И Д А Т К І В	267 346 525,9	265 667 809,3	-1 678 716,6	99,4%
Залишок коштів на кінець року	1 720 700,0	867 769,4	-852 930,6	50,4%